

[illegible]

מול תנים ועורבים, רופא-בית

18.9.1952 / כ"ח אלול תשי"ב / 777 / שנה 15 / 777. חס.

העבועים המצוידים
לצורכי המצוידים

השבועון המצויר לאינפורמציה

רחוב נליקסון 8, תל-אביב
(ליד תיאטרון "אהל")
ת.ד. 138, טל. (זמני) 66785
מען למברקים: "עולמפרם"
משרד המערכת בירושלים
רחוב דוד המלך (יוליאנו)
מול משרד הסער

העורך הראשי:
אורי אבנרי
ראש המערכת:
שלום כח

עורך הכיתוב:
דוב איתן
הכתב הראשי:
אהרון דולב

עורכי מדורים:
מיכאל אלמו, יחיאל בשר, נביה גבי, איתמר עילם.

משתתפים קבועים:
פרנצה נרובנר, רפאל חיים, אומקר מאובר, פיליס טיארי, יצחק לבני, צבי שש.

ראש-משרד, ירושלים:
דוד רובינגר

סופרי-חוק:
מונטי גייקובס, נביראל דנון, שמואל מירון.

חפזי: העולם הזה בע"מ, דפוס ישראל, תל-אביב

בזו עני

חתן ממונע

שיחה בין 2
בנות בבית-קפה
תל-אביב:
"כבר שמעת?"
"לא — מה?"
"הן 12345 הן"
חתן השבוע!
הקורא עמי
גורביץ (לפי ש'
עה עדיין ח'
זוכה בפרס של
לירה אחת.

יתנחם הקורא רענן בעובדה שלעורך מדור הקולנוע מר יתור. היתה זאת פליטת מכונת כתיבה.

לחם ושעשועים

העולם הזה בנליונו האחרון (776) משקף מה-לכה את המציאות בארץ. המאמר פרשת חלום חקלוקל מוכיח שאין לחם, וחכתבה אורות הטלת חמס הכבד על כרטיסי המימון מוכיחה שלמחר-בית התושבים לא יהיו השנה גם שעשועים. אני מקווה רק שמחר העולם הזה לא יעלה.

תחזקנה יריכם על המאמר פרשת חלום חקלוקל. המשיכו לתקוף את האשמים עד שיושם קץ לי-שערקת המהפירה.

שמעון שריער, פתח-תקוה

עירום השנה

בנדרים המקורי ביותר שנראה מעל עמודי העולם הזה מופיע בכתבה מפיסר ברני משופש-בעולם (העולם הזה 776) בצד ימין, למטה. מתי נראה כזה על שפת-הים של תל-אביב?

זאת גם העולם הזה אינו יודע, אבל צל-מו י'היה שם במועד הנכון.

יוצא מן הסגנון

זה כמה שבועות אתם מפרסמים כתבות מאת חכתב המימון צבי שש. הכתובות בסגנון השונה מן הסגנון האחר של העולם הזה. "אני ראינו", "שמעתי", "הלכתי לכאן", "אני, אני, אני". אני רגיל לסגנונם המימון. סגנון אנימאקה. מדוע תוצאו את צבי שש מן הכלל?

העולם הזה אינו מתנגד לשימוש בגוף ראשון לכתבות ותזמורות, אוסר זאת בכל שאר המדורים.

בן 17 למכירה

בכתבה על אלוף-השנה עקיבא עצמון מפקד הנד"ע אתם כותבים: "...בן מהנדס הידרול-אחרי לימוד של חמש שנים...". בן 16 בשנת 1938... לימודים אלה נסתיימו ב-1945. יוצא שבגיל 15 נכנס ללמוד במכללה — הייתכן?

נתן גרינבאום, תל-אביב

עקיבא עצמון היה בן 17 ב-1933, לא בן 15. הוא נכנס, איפוא, לסכללה בגיל הנוכון.

חידה קרושה

בנוסעי במכונית לקקתי נלידה וכשרציתי לא-כול את שפיו הנביע העיר לי בחור שאמר לאכול אותו. כאשר הכנתי את המכונית הפנה אותי אל העולם הזה והבטיח לי שכאן אמאל תשובה.

השפיץ (של גביע הגלידה) טרם הוצי לי איש, כולל אשה.

אביבה גור

אמנם אביבה אינה נערה מוכשרת אך למרבה הצער תמונת השער שלה עם אמה היא המוכשרת שבתמונות השער של העולם הזה עד היום.

זאב קמין, כפר טבא

הזמריה

אתם כותבים כי "מדריכים שניתנו (למשתתפי המימון בחזית-ארץ) זרו מלח על השפעים" (העו-לם הזה 773) ואחד בשם ד"ר מיטלמן סיפר לכם על דקטטוריות של המדריכים ועור שמויות שלא נכראו מעולם. אני הייתי אחד המדריכים. איש לא הוציא מפיו שמויות כאלה שהמדריכים רדו בהם, בדכו כעלוקות ועוד. על אף שהייתי עם הקבוצה מניירורק אינני מכיר כלל את ד"ר מיטלמן. יחיאל אמיתי, ירושלים

בסעות הוחלף בכתבה שמו של המתלדן. ור"ט ואמרו לסיפור העולם הזה על ידי ד"ר משה אומנסקי מניירורק, שצוטט בדייגנות.

ה ש ע ר

איש השנה של השנה הקודמת היה העולה החדש. אולם השנה היה קשה יותר לקבוע מסמרות. ההצעות היו רבות, והן נפסלו בזה אחר זה. אפשרות בולטת, שהופיעה כמעט ברצף האחרון, הייתה מוחמד גנדי. אולם גם הצעה זו נפסלה. כאשר הייתה מנסה את העיניים החוצה, במקום להפנות אותן אל נקודת התורפה האמיתית, שהיא פנימית. לפני שלושה חודשים הוחלט לפעול, לפי שעה, על סמך ההנחה שאיש השנה יהיה האדם שיסמל את גילוי פרשות השחיתות. נקבע צוות חוקרים מיוחד, בהורכת ראש המועצת הירושלמית של העולם הזה, דוד רובינגר. חברי צוות זה הוצאו מן העבודה השוטפת, הוטל עליהם לערוך מחקר כולל ראשון על ממדי השחיתות בארץ ופרשותיה המפורסמות ביותר.

בשלושה החודשים שעברו מאז לא נתגלתה סיבה שתמנע את הסיכת ההצעה להחלטה סופית. חלק גדול מן הקוראים, שהציעו את הצעותיהם, הצטרפו אף הם לדעה זו. המחקר סוכם סופית, מופיע השבוע. בשבוע הבא יפרסם העולם הזה את אנשי השנה בשטחים השונים. גם בבחירה זו לקח בחשבון במידה רבה את הצעות קוראיו.

מסיבות טכניות נדחתה הרפורמטית-החזקתית על החתן הקיסרי לאחר הגלינות האחרים של העולם הזה בחורש תשרי תשי"ג.

בתקציב האמור נכנס במאה אלף ל"י ממה ש-שערתי. התקציב אושר עם נרעו של 856 אלף ל"י מסיבה אחת: אי-אפשר להדפיס, עליי סדור מסים פעם בשנה, את האינדקס שעולה מדי חודש בחורשו כמעט.
(ה) על הרו"ח של ועדת החקירה בראשותו של יעקב אברו, נודע לי בפעם הראשונה מעיתונכם. במשך כל זמן כהונתי, לא קיבלתי הודעה על מינוי ועדה כזו, ואינני יודע מאומה על קור מה ועל פעולה. מאידך, ברצוני לקבוע כי בזמנו נעשו על-ידי, כמה פעולות באמצעות פרקליט המדינה, לחקן כמה הופעות אשר מצאיתן לא בסדר, וכן עמיתי בקשר מתמיד עם משרד מבקר המדינה ובקשתו ממנו עצה והורכה כיצד לת-קן כמה דברים לא בסדר שנתקלתי בהם, ותוקנו לפי עצתו והורככו.

ש. ז. שרגאי, גניבה, שווייץ
העולם הזה שמח שראש העיר לשעבר מא-שר את העובדות, אשר לסעיף האחרון, מצבי-עה העובדה, כי חוקר עתונאי יכול לגלות דברים נסתרים מעין ראש העיר, על מצב הענינים בעיריה.

אחיות רחמניות

התאכזבנו מאד מהכתבה שלכם על נושא ה-אחות... אין אנו נוהגות למרוד את כמיות ההפ-רשה של החולים כדי לקבוע את מידת מזונם. המדינה אמנם נעשית אד למטרה אחרת... אין אנו מחכות לפתו של החולה, לפי האורכם. גם סיור החולה לאחר מותו אינו נעשה בחוסר-דגש ובקריאות... בחירת המקצוע אינה לפי הפינור הלכן שמצא חן איפעם בלירות... תמונת השער גם כן אינה מתאימה לנשוא.

בוגרות בית-הספר לאחיות, שעי-בית החולים "הירקון", תל-אביב
...כיצד יכולים אתם לדרוש הקרבה עצמית מ-אחות שתנאי עבודתה מתאימים לימי הבינוני-אחות נחשבת ל"תלמידה" משך שנים. כיום הוא היה עושה את כל העבודות, כולל בלתי-מקצועיות, חנים אין כסף. ממוצע התלמי-דות בבתי-החולים הוא 85 אחוז, בזמן שמחיר טי-פול בחולה בבית-חולים הוא בין 6 ל-12 ל"י ליום. התסכימו אתם להקריב עצמכם בתנאים כאלה?

אחות רחמניה, תל-אביב
תודתי על המאמר הנפלא אורות תחתונת... כריכתה נרשונה להחלתי להיות אחות עור בחיות בנה שש, לכשנכנסה האחות לביה"ח בפעם הרא-שונה ומאז עדיין חולמת אני להכנס לביה"ח-ספר לאחיות. אני בת 16 וחצי והורי טוענים שאני צעירה מדי. אך עתה, מאחר שקראו את המאמר בפעם שובננו... המאמר שיקף בצורה הכנה ביר-ת את כל המכל והקושי של האחות... כיצד אוכל להתקשר עם רבקה כדי לקבל פרטים נוספים אורות מקצועה?

גילה ירושלמי, תל-אביב
הקוראה ירושלמי יכולה לקבל את כתוב-תה של רבקה נרשונה במערכת.

אוביקטיביות
שוב הוכחתם שאתם כענינים. המאמר על חילול בתי-הכנסת (העולם הזה 775) כתוב ב"אוביק-טיביות" שנודח ממנה ריח הריח מאד של תע-מולה כעניית והשמצה רחית. אם במה עיתונם טעני והאשמו, בתמימות ובכנות את הכענינים, אני אוכי הרת המושבעים, כמעשה אנטי-דתי, כי זאת אומרת שמוות, כשם שאתם זלעני, אינן שעשועים.

ראובן מייטנר, תל-אביב
כאיש דתי, וזועזעי מחילול בתי-הכנסת... לרע-תי נתן העולם הזה תיאור אמיתי של העניין. אוביקטיביות כזאת קשה למצוא בעיתונות הארץ. דוד גפן, תל-אביב

סרטי השנה

אם זכרוננו איננו מטעה אותי בוחר העולם הזה בסוף כל שנה בארבעת הסרטים הטובים ביותר והרעים ביותר שהוצגו באותה שנה. אני מציעה אהרן הסרטים הטובים ביותר את מבקת מאת אורסן וולס.

רחל ברגר, תל-אביב
אם העולם הזה יחזור על מה שעשה בשנה שעברה ויבחר את הסרטים הרעים ביותר של ה-שנה... מיסור לאויאנא חייב להיכלל בהם, אף-על-פי שהנחמם עליו בחום רב.

ראובן פרסלר, ראשון-לציון
...שחקן הקולנוע של השנה היה מארלון בראני דו, כוכב הסרט הנדירוסף לחיים.

אליעזר שחר, תל-אביב
העולם הזה יבחר, כמו בכל שנה, ברא-יית חודש תשרי, את ארבעת הסרטים הטו-בים ביותר, הרעים ביותר, ארבעת הסרטים העובדתיים ביותר, שחקן, שחקנית, שחקן-המשנה, שחקנית-המשנה של השנה.

רוברט מייזורמורי
אם עורך מדור הקולנוע אינו מתמצא בעולם האופרה — מילא, אפשר לסלוח. מר לי לראות את מורלי מכוונה טיילור כאיש ממלא את תפקיד לואי 16' במרי אנטואנט (העולם הזה 775).

מאיר רענן, תל-אביב

עובדות, כמו במאמרים על השילומים וכת-בות אחרות.

עירית ירושלים

אודה לכם אם תואילו לספרם בעיתונכם את הערותי לבאות בקשר לערמה "ירושלים: שלושה אחוזים בכסא" (העולם הזה 774):
(א) אייכות חוכות בעד עבודות ציבוריות מ-בעלי הבתים, נזרמה מפני שבזמנו (עוד לפני הייתי ראש העיר) לא הסדירו את הענינים מכ-חינה משפטים שנוכל לנכות את ההוצאות האלו מיד עם ביצוען של העבודות, ונס כנלל תעמולה שהתנהלה בתוך בעלי הבתים על-ידי יד נעלמה שלא לשלם, מפני שמכחינה משפטים אי-אפשר לכונן עליהם את התשלומים.

מיד כשתתקלתי בדבר, נקטתי בכל האמצעים לתקן את הדבר מבחינה משפטית והנכיה הודלה. (ב) מאז שנבחרתי לראש עיריה, שולמה המש-כורת מדי חודש כחדשו, במועדה. התשלום הול-כמעט תמיד 25%. סוף החודש, ונסתים לא יאר-חר מאשר כשיבטיע לחודש השני. בפעם הראשונה, המשכורת לא שולמה במועדה, בחיות באמריקה, שבכללה פרצה השכיחה.

(ג) כל חובות שני העיריה להמשלה, שולמו, בזמנו, במועדם, בדיוק, מלבד חובות מחלקת ה-מים, שהמשלה ניכחה אותם באוסן אוטומטי מתשלומיה לעיריה. וזה בגלל הנרעון במחלקת ה-מים, שמועצת העיריה כוללה (הקואליציה) ור-אופוזיציה) התנגדה להעלאת מחיר המים, אולם הוא הועלה בהכרח, מהה שהצעתני אני, על-ידי הקואליציה בשעת שהותי באמריקה.

(ד) תקציב 51/52 הוכיח שאומדן ההכנסות

אנשי השנה
עיתונאי השנה — עמוס קינן: עורדי-הן השנה — דוד גנור, רופא השנה — ד"ר משה סנה: שחקן השנה — שמעון פינקל, האיש הצעיר — נמרוד אשל, מדינאי השנה — הארי טרומן.

רנה שמו, תל-אביב
...רופא השנה — ד"ר הובין.

אילה ברודצקי, תל-אביב
חושבני שאיש השנה (היה צריך להיות) האל-מוני הנסער בקהיר, שתרן וטונים. הוא הוא נר-שא המאורעות המתרחשים סביבנו במרחב, והוא המציין את כיוונם על כן שומה שזו מדינתנו לשחות בנתיב הנכון כדי לא להסחף על-ידי הסע-רה הזאת.

יוסף, ראש-העין

שידורים

הנני לשלוח לכם בזה את הוקרתנו העמוקה על מאמריכם אורות השילומים מנרמניה (העולם הזה 773). קראנו פרטים מן הרו"ח של ד"ר טרון ובחובכי כלכלה קבענו שזו ההצעה הטובה ביותר... התכנית נדחתה משום שביצועה היכה ניתן לאנשים הודעים לבצע ולא לשרים הבונמפלגתיים שהיו משתמשים בכסף זה לחיזוק מפעלי המפלגות והמקטורים. חשבנו שעתידכם בעל השפעה על הנוער יוכל ליצור דעת קהל נגד חשבוני המפלגה צר האופס.

שלמה בגליקטר, אליהו שמיר, תל-אביב
העולם הזה יצר דעת קהל נגד חישובים מפלגתיים, על-ידי הצגה אוביקטיבית של

איש השנה

קול קורא

מאזכר

מאת אורי אבנרי
בשיתוף פעולה עם צוות מחקרים בהדרכתו
של דוד רובינגר

תר"פ

איש השנה של
תשי"ב לא היה
החלוץ העברי
כובש השממה.

הוא לא היה
הלוחם העברי
מיסד המדינה.

הוא היה האדם
שסימל את גלוי
השחיתות הממא-
רת שבה נוגעו
כל שטחי החיים:
ד"ר אמיל שמורק

תנע"ח

יהודים שיבחוהו והיללוהו — שבת ביש-
ראל משך תשי"ב. שום ספר או יצירה
מוסיקאית בעלי משמעות בינלאומית לא
נולדו בה, שום המצאה מדעית, שום
תרופת-פלא.
מסביב לגבול המתפתל של המדינה
התרחשו מאורעות העתידים להשפיע
השפעה מכרעת על עתידה. הליויה מחמוד
גייב חולל במצרים מהפכה המשנה כמר-
עס מדי שבוע את פני המרחב. בסוריה
התבצר רודן צבאי אחר, פחות מתקדם,
יותר מאיים. באיראן נמשך המחזה המור-
זר של האיש החלוש והבכייני שהתגברה
גבולות העולם ויכול להם, נתן דוגמה
שעשתה רושם עמוק בלב מיליוני בני
המרחב.

כל אותם רחשושים זרים השפיעו על
מדינת ישראל. סיכויים רבים היו טמון
נים בהם, וסכנות רבות שבעתים. אולם
עלייתן של ארצות המרחב, איתן נמ-
צאת ישראל במצב של מלחמת-קבע, לא
היתה כה מסוכנת כירידתה המתמדת של
מדינת ישראל עצמה. לוא היה גוף המדי-
נה בריא, לא היה חושש מפני הזרם ה-
מתגבר סביב, אלא להיפך, מנסה להשי-
תלס עליו.

אולם גוף המדינה לא היה בריא. מח-
לה אורגנית, גוראה, פשטה באכריה וב-
רוחה, נגעה בלב ובמוח, הגיעה למלי-
יוני התאים של הגוף החי.
להמונים היה שם למחלה זו. הם קראו
לה — שחיתות. אולם הרופאים ידעו ש-
שחיתות זו היא רק התגלות חיצונית
של גנץ עמוק יותר, כללי יותר ומסוכן
יותר.

לא נביא, לא נזיר

האדם שהפנה לראשונה את המיק-
רוסקופ אל הפצע וגילה את החיידקים,
נבהל יותר מכל אדם אחר. הוא הגיע
לדבר כמעט במקרה. הוא לא היה רופא
מנתח, המוכן לקטוע אבר כדי להציל
את הגוף. הוא לא היה גם באקטריולוג,

קרניים האחרונות של
שמש של שנת תשי"ב
השוקעת אינן מאדימות
רכסי-הרים רבי-הוד, אי-
נן מלטפות פיסגות ה-
מזרקות לקראת השמים.
הנוף הישראלי של שנת תשי"ב היה נוף
מישורי, רבי-קיעים ושקעים.
משך שנה זו לא קם המנהיג שיחצוב
מן הסלע הצחיח את מי האמונה וההתי-
להבות. לא קם האיש הדגול שילהיב ה-
מונים צעירים לקראת תפקידים נעלים
הרומזים לו באופק. לא קם גם הנביא
שישמש במעשים קטנים ובהכנעה עצמית
מופת אישי לאדם הנבון.

מה היה איש השנה?
פה ושם קמו צעירים עבריים, יצאו אל
הנגב ואל הערבה, הקימו לעצמם בית
בשממה. כל הכבוד להם. אולם לא הם
הטביעו את רוחם על הציבור הישראלי.
העולה החדש, שהיה איש השנה של
תשי"א (העולם הזה 726), הוסיף לבוא
לארץ. אולם זרם העלייה מעט והלך,
והשפעתה על חיי הארץ פחתה גם בהש-
ואה לשנה הקודמת.

העובדה מס' 1 של הנוף הישראלי —
המפלגות — הוסיפו לרבוץ ולהתגושש
במים העכורים של החיים הציבוריים.
אולם שום מעשה מדינאי גדול לא הת-
עלה מעל לביצה זו — פרט לכמה גייס-
טות שנעשו ברובן לפי הומנה וזרה.

דוד בן-גוריון הושיט יד שלום לרודן
המצרי החדש — אולם מעשה זה בא
למחרת היום בו הפנתה ישראל את גבה
לתנועת-השיחורר הטוניסאית וקשה לי-
חס לו משמעות של מיפנה היסטורי.
משה שרת חתם על חוזה השילומים עם
גרמניה, אולם היוזמה לחוזה זה באה
מצד הקאנצלר הגרמני, ותפקיד ישראל
הצטמצם בעמידה על המקח ובקריביגודי-
פיים בכנסת.

הגאון היהודי — זה אשר דורות של

תנע"ב

המסוגל לחקור את החידק, לנסות אמצעי נגד. הוא היה רופא-בית פשוט. והוא הפך קרבן לתגליתו.

אמיל שמורק הפך איש השנה של תשי"ב במידה רבה הודות לאויביו. כשמינו אותו ב־סוף שנת 1946 לתפקיד מבקר הסוכנות היה

ד"ר אשכור
גא קראתי...

בעל תפקידים גדולים אך מוגבלים בשטח העלייה וקליטת העולים.

לוא הבין הציבור את התהליך, היה שולח לסוכנות, במקום הפוליטיקאים שעברו למלך שלה, קבוצה של מנהלים מקצועיים, כלכליים בעלי הכנה משקית, אולם הציבור לא נשאל כלל. המפלגות שלחו לסוכנות המי יותמת את עסקניהן ממדרגה חמישית ושי שית, שלא נמצאו להם משרות בממשלה. האנשים הקטנים, שלא התאימו לתפקיד, גרמו למצב של תוהו-והוה ארגוני.

הסוכנות דמתה יותר ויותר לגוף גוסס. וכמו כל גוף גוסס משכה את התנים והי עורבים של החיים הצבירים, כל אותם שרצו לקרוע נתח מן הגוף החי בטרם ימות כליל. זה היה הרקע.

העובדות של שמורק לא הטילו דופי בכלל. הן חשפו את ערותו של חלק קטן, אם כי מדהים, של הפקידות. היו גניבות ומעיי לות. פקידים הביאו, בין סחורות הסוכנות שאינן זקוקות לרשימות יבוא ולתשלום מכס, סחורות פרטיות למכירה בשוק הלבן או השחור. נתחים גדולים של רכוש הסוכנות הועברו לחברות פרטיות או הסתדרותיות בחצי חנם.

אולם מועצות עד אין ערוך מכל הפרטים אשר דו"ח עצמו היתה ההגנה. לא הדו"ח הפך את אמיל שמורק לסמל לאומי, אלא תגובת הגאשמים.

רק כמה מגבות

למחרת הפרסום כמה צעקה צוראה. אדם זר יכול היה להשלות את עצמו שזו המולת הזעם הציבורי המתגבר, המטאטא לפניו את הרקבון. אולם היתה זאת צעקה אחרת, יחידה במינה בעולם כולו: צעקת הפרשנים על העוול הגדול שנגרם להם עם פרסום מעי שיהם ברבים, והיא טיאטאה לפניו את הד"ר שמורק.

כל ראשי הציבור ערכו מחול-פולחן מס-

הודית, שהיתה אז עובר הממשלה היהודית, לא חששו כי דוקא ידיו הרפות תנחתנה על ראשם מהלומה כה מהדהדת. הם ראו לפניו הם יהודי עדין-הליכות, בעל עיניים כחולות תממות מאחורי משקפיים חומות-מסגרת, קרחת מוקפת שערות-שיבה קצרות ושפם אפרסם. הוא לא דמה לאיש מלחמה.

עסקני המפלגות ידעו שהוא בן ל־דור אירופי השייך לתרבות של סוף ה־מאה שעברה, תרבות שהאמינה בקדימה אנושית ואידיאלים מוורים אחרים מ־סוג זה. והם לא ה־בינו את הצד השני של הטיפוס הזה: שהוא מוכן להתעקש וללחום ללא־פשרה אם משהו סוגע ב־חוש הצדק הנסתר בלבו.

בתקופה קודמת יותר היה ד"ר ל־למששטנים אמיל שמורק הופך, או־לי לנביא, הנושא את קולו נגד בתי השן ופרות הבשן, מפיל חיתתו בלב ה־מלך. בימי הביניים יכול היה להיות נ־זיר לוהט כסאבונא־רולה האיטלקי, גי־בור ההמונים וקרן לנקמת הכנסיה. או־לם במדינת ישראל של תשי"ב היה גר־ולו מר יותר — נלעג בידי הפושעים שאת חרפתם גילה, מושמץ בידי שרי־ממשלה שלא הכחי־שו את נכונות דב־ריו, ישב בדירתו הירושלמית הצנועה, ליד אשתו, כיהודי נבון ומהומם המא־מין בצידקתו ואשר לכו מגבא לו ר־עות.

הדו"ח המפורסם של ד"ר אמיל שמורק הוא מיסמך מיני־הלי יבש. אין בו

הד הרעמים של דברי הנביא, גם לא הפא־טוס המצליף של הנזיר. אין הוא אלא דו"ח פשוט של עור־דין מקצועי, שבדק את מנגי־נון המינהל, גילה דברים מחפירים אך לא מועזים. הודיע על כך לציבור שמינה אותו. התקופה שד"ר שמורק עסק בה היתה רבת־מאורעות. מדינת ישראל קמה, ומיטב הכוחות המדיניים של הסוכנות היהודית עברו לממשלת ישראל. הסוכנות עצמה איב־דה את כל תפקידיה הפוליטיים, הפכה מינהל

פוסר מתפקידו. ידיים אלמוניות עמלו לטש־שט את העקבות. בין השאר קבע דו"ח שמורק שרכוש עצום של הסוכנות הועבר לפי הערכה כוזבת מידי הסוכנות היהודית (והעם היהודי) לידי חברת השייט צי"ם, שהיא חברה הסתדרותית בחלקה. אחרי הדו"ח גבתה הסוכנות 500 אלף ל"י נוספות מצי"ם, לפי הצעתה, ובחוספת להערכה המקורית. אבל שום הערכה רשמית חדשה לא בוצעה.

אופייני מכל היה מקרה המגבות. היה זה אחד המקרים בו הכניסו פקידים לארץ סחור־רות פרטיות בהסוואה של סחורות הסוכנות. אחרי הגילוי הרשמי לא היתה למשטרה בר־רה אלא לתת תיקים. לפני חודש נתגלה מה קרה בתיקים אלה. משרד האוצר, מישי־כנו החדש של לוי אשכול, הוציא שנה אחרי הפרסום רשימות על הסחורות שהובאו בגי־ניבה. הודיע שר המשפטים של ממשלת יש־ראל, חיים הרמון כהן, בהודעה המחפירה ביותר של שנת תשי"ב: התביעה הכללית לא תתבע לדין עבריינים שניתנו להם במ־אחר רשימות יבוא. שהרי אם ניתן אישור במאוחר לעבירה שוב אין מקום להענשת העבריינים. אחר התפלא השר על כל ההת־ענינות — הרי העניין רק בכמה מגבות.

לא רצינו באלבניה שניה...

הודעה זו סתמה את הגולל הרשמי על כל הפרשה. בכורסתו הגדולה קרא אותה אמיל שמורק, כשחיוך מריר מרחף על שפ־תיו. שוב לא היתה לו השפעה מעשית. הוא פוסר מתפקידו.

לוחם־בשיתות אמריקאי, הסינאטור אסטס קיפור, הפך בעיני ההמונים של ארצו לגי־בור לאומי, הגיע כמעט לכס הנשיאות. אולם המוני ישראל התייחסו לכל העניין באדישות שאין למעלה ממנה, התייחסו אל שמורק פחות או יותר כאדם מבוגר המדבר אל ילד־תמים, אידיאליסטי אך בלתי־מציאותי.

ד"ר שמורק עצמו הסיק מסקנה פסימית מכל הפרשה. אמר הוא: "התנועה הציונית

הקרן העיקרי: העולה החדש

לפי הודעת שרת העבודה, גולדה מאירסון, שוכנים 64,000 עולים חדשים במעבדות ללא שיכון מתאים. אלה הם רק הבולטים מבין 700 אלף העולים החדשים שבאו למדינה מאז הקמתה. למען שיכונם וקליטתם אספה מדינת ישראל סכומים אגדיים באמריקה, אולם הכסף לא הוצא למענם: חלק גדול ממנו בוזזו כדי לקיים רמת מחייה בלתי־מוצדקת לבני היישוב הותיקים.

ביב לקרבנם, תחרו בתארי־גנאי מתובלים בהערות ציניות. הודיע לוי אשכול, האיש שנשא באחריות הציבורית עבור כל החטאים, בתפקידו כגובר הסוכנות היהודית: "לא תחסום שור בדי־שו!" וכעבור כמה חודשים הפך הוא שר האוצר של ממשלת ישראל.

אמר דוד בן־גוריון: "לא קראתי את הדו"ח, ואינני מתכוון לקרוא אותו!"

גולדה בסוף התקופה הרומנטית שהתחילה עם ביירון. אגו, הסטודנטים הצעירים, הת־להבנו לדבריו של הרצל מפני שראינו בהם הבטחה לחברה יותר טובה, יותר מתוקנת, יותר אצילה. לא רצינו להקים אלבניה שניה. איש מאתנו לא היה הולך אחרי הרצל לוא היה מבשר רעיון מפגר...

עכשיו מתקרבים אנו למצב השחיתות ששרר במצרים ובלבנון. הימה שלנו גרועה בהרבה מזו שהיתה לנו בגולה. יש לנו רפ־

של אוגיאס..."

דג מלוח ואשה מפורכסת

ד"ר שמורק לא היה סוציולוג. הוא לא ניתח את התהליך שהוביל למצב העניינים אותו בא לתאר. לוא היה עושה זאת היה

דוד בן־גוריון
...ואינני מתכוון לקרוא!

נאלץ להפנות מבטו אחורה, מרחק שנים רבות. עת היה עוד עסקן ציוני בלבוב, פולין.

עד שנות השלושים המאוחרות היה ה־ישוב היהודי בארץ ציבור שהסתפק במועט. הסיבות לכך היו כסולות: הכלכלה היתה דלה וחסרת בסיס, הרות היתה חלוצית, אדם עובד עניבה (דג מלוח) עורר חשד, אשה מפורכסת ה־תה מטרה לבזו כללי.

העלייה הגרמנית הביאה עמה אמנם כמה מושגים חדשים של חיי נוחיות, או־לם היא לא השפיעה על כלל הציבור, ש־הוסיף לראות בחיי המתחרות משהו זר ומזיק בעם אשר מי־טב בניו רעבו בקי־בוצים.

עם מלחמת חבש החל המשבר הגדול. הישוב כולו הידק את תגורתו. שלושה, ארבעה איש גרו ב־חור אחד. רחוק שגר לבדו בחור נחשב ליצור פלא. כשהלכה משפחה לקולנוע (43 מיל לכרטיס טוב) היה הדבר כרוך ב־חישובים תקציביים מסובכים, ויתור על ספר קריאה או תע־גוג אחר. איש לא השאיר את החשמל דולק שלא לצורך. אנשים אמידים נסעו במכוניות פשוטות, כמעט כולן מכוניות בריטיות קטנטנות. קשה לדעת איפה התחילה האידיאולו־גיה ואיפה נפסק ה־צורך האכזרי. ההת־ישוב העובדת ה־תה המאור הגדול. שם אכלו חצילים ועגבניות כמה פע־מים ביום, התהלכו במלבושים פשוטים ומסולאים. אלה ש־נשארו בעיר התבני־

שו, איך שהוא, להתנהג אחרת.

רמאות במצפון שקט

כל זה השתנה כאשר הופיע בארץ החייל

* הרפת בעלת 3000 השוורים אשר הרקולט היוני נקרא לנקותה משך יום אחד, אחר שלא נוקתה משך 30 שנה על־ידי בעלה, המלך אוגיאס. שיטתו של הרקולט: הטיית שני נהרות לתוך הרפת וניקוייה בזרמם.

במרומי הר הכרמל, בשדרות פנורמה, ניצבת חווילה המשקיפה על כל חיפה. ממרפסתה אפשר לספוג במבט אחד את כל יופיה של עיר הנמל. האויר הצח אינו עשוי לגרום לכאב ראש, אך דוד אדירי, בעלה הנוכחי של החווילה, נוכח אחרת.

עד לפני תשעה חודשים היתה החווילה שייכת ליהודי

דוד אדירי
7 ועדות חקירה

בשם יהודה גוונדהייט שמת למרות שמו. בנו מכר את החווילה לאדירי, סגן-מנהל הנמל, מחזיקי מפא"י. לא עבר זמן רב מתקיעת הכף, שסיימה את המכירה, עד לרגע בו גילה צתונאי רוזין של על המשמר את הסיפור, הדפיסו בעמוד הראשון של ציתונו, השאלה שהוטלה לחיפה האדומה ולהמוני הפועלים בכל הארץ היתה פשוטה: מגיין לקח מנהיג פועלים סכום של כמה עשרות אלפי לירות כדי לשלם עבור חווילה? לנוחיות הקוראים ניתנה התשובה, אם אמנם לא בפה מלא, באותו גליון: לא מנהיג הפועלים אדירי, כי אם סגן-מנהל הנמל אדירי קנה את החווילה.

ההאשמה, כי אדירי צבר את הכסף בדרך המקובלת במדינה של תשלום תמורת טובות מאנשים שהיו זקוקים לעזרתו, פשטה במהרה. כמה מזידי אדירי מאתמול החלו עוברים עליו ברחוב ללא שלום, מקורביו נזכרו כי יעצו לו לא לקנות את החווילה ומספר מוזנים לחנוכת-החווילה הצטערו להודיעו, כי לא יוכלו לבוא בגלל סיבות בריאות.

בראש מחנה צועקי הכוה היתה מפלגתו של אדירי. לאחר שקיבלה את ההתקפה הראשונה של על המשמר כדקירה, הפכה במהרה את הקערה על פיה, אמרה פויו בקול עוד יותר רם ממפ"ם, גלגלה החלודים של המפלגה החלו סובב בימ, תפסו בין שיניהם החורקות את דוד אדירי (שנקרססקי), בן ה-46, חברה המסור של מפא"י מאז החסדה.

ועדות החקירה שבפניהן הועמד אדירי, ושמשפרן הגיע לשיא ארצי של שבע, לא הצליחו להוכיח מעילות כל שהן. לא נמצא איש אשר העיד כי אדירי קיבל שוחד. הוא הצביע על מקור כספו, משפחתו האמידה והלואות חברים. העדות סיפקה את חברי הוועדות, שבחלקן ישבו אנשי המזרח, מפא"י ופרוגרסיבים. ההאשמה העיקרית נפלה מחוסר הוכחות: דוד אדירי לא צבר את כספו בדרכים בלתי-כשרות.

במלה אחת: הקומה האידיאלית

אך המפלגה כבר הריחה דם, לא רצתה להניח לקרבנה. כבולדוג שקבר שיניו בגוף שלול, לא הניחו לאדירי ועם נפול ההאשמה הראשונה, גילו במקומה שניה: לא נאה לחבר המפלגה ולאחד מראשיה לגור בחווילה כזאת של אדירי.

פסק המוסד לביקורת של מפא"י: רכישת החווילה על-

ידי דוד אדירי עשויה להזיק למעמדו בין פועלי הנמל, להביא לידי אויבן שליטתו בהם.

חשבון המפלגה היה פשוט וברור. הזמן בשל לזרוק להמונים קרבן להשתעשע בו. השפל המוסרי והשחיתות הישית הגיעו לנקודה, שהכרח היה להקריב פה ושם דג ריק כדי לחפות על הלויתנים. הידיעה על שחיתות במוסדות העשירים של מפא"י, על זו שיטה הקדושה של יתרונות לחבר, הפכה להיות נכס כל העם. ומפלגה בעלת מבט רחוק מכינה לעצמה בעוד מועד הוכחות, כי היא נלחמת בשחיתות, אינה מהססת להעניש אפילו חבריה מסורים וחתיקים.

דוד אדירי התאים לתפקיד השעיר לעזאזל, כאילו נוצר לו. ראשית לא היה חסר חשיבות מדי. עברו בכיבוש העבודה העברית בנמל, פעולותיו בי שטח העדין של יחסים עם האנגלים, רכישת נשק וטיפול באניות מעפילים נתנו לו מעמד די רציני. כתוספת של כבוד היה גם בין שבעה עצורי טרור החשובים. לעומת זאת לא היה גם גורל מדי, מכדי להקריבו על מוכחה הקדוש מכל של המפלגה. היתה לו, במלה אחת, הקומה האידיאלית של שעיר לעזאזל.

מנוי וגמור: בכל מחיר

כל האמצעים היו כשרים להשגת המטרה. מזכירתו הפרטית של אדירי מצאה פתאום מחור. היא שקעה ממש בגלילות והומנות לקולנוע. לתמהונה הרב, לא הרבה מחזרה ל"דבר על אהבה, ביכר לשוחח על מע-

שהודתה כי הוכח כי אדירי לא השתמש בסמכויותיו לשם חוועלת פרטית, לחטט בהאשמות צדדיות: לקיחת הלוואות מאנשים וגופים תחלויים בו בתור מנהל הנמל (חברת סוואר: 1.600 ל"י בעל מסעדה בשטח הנמל: 1.500 ל"י) ועל שהשימש במכונית של סוואר בונה לצרכים פרטיים מחוץ לתפקידו. מנוי וגמור היה עם המפלגה לגמור עם אדירי בכל מחיר. את ראשו רצתה מפא"י להקיע על ראש תורנה כסמל למלחמה בשחיתות, ויהי מה. ומה עוד, כשהיה באותה הודמנות אפשרות להנחית מכה לעוד אדם לא חביב ביותר בעיני חלק מראשי המפלגה: אבא חושי, שגידל את אדירי, עמד לימינו מאז ומתמיד.

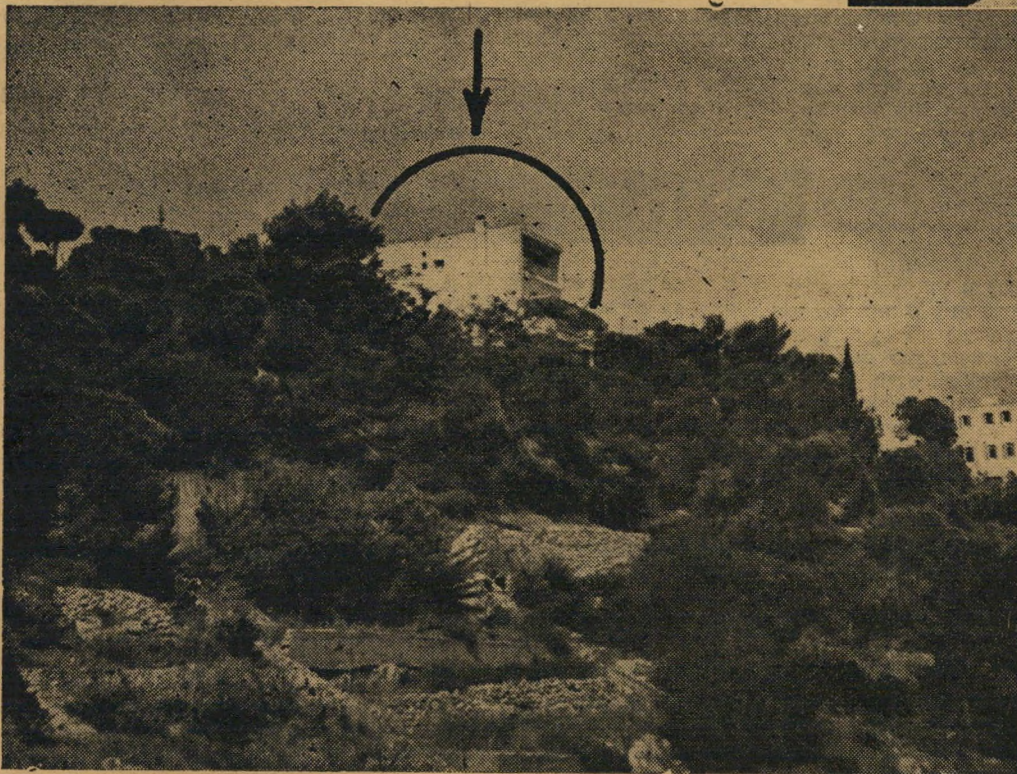
לנוע פחות: תואר מיוחד

כל עוד עמדה ההאשמה נגד דוד אדירי, כי רכש את כספו בצורה בלתי חוקית, היה טעם במלחמת-הראווה של מפא"י בשחיתות. ברגע שההאשמה הצטמצמה לקיסרוג על דרך "לא-פועלית", ועל השגת תנאי חיים לא-ניאותים לעובד מדינה ומנהיג פועלים, הפכה מגוחכת.

חודה של החרב המפאית כונה אל לבו. היא, אל מקור השחיתות במפלגה, האנשים שקמו להאשים את אדירי היו אלה שלא יכלו להשבע, שמעולם לא נסעו אף קילומטר פרטי אחד בקרייזלרים שנתנה להם הממשלה למילוי תפקידם. האשמה במכתב גלוי לא צלצלה כשהיא באה מפי אדם הגר בתשעה חדרים מכוסים שטיחים פרסיים.

אם דוד אדירי הוא טוב או רע מחבריו במפלגה, לא הצליח האיש ברחוב לשפוט. יתכן שהוא טוב מהם, פחות נגיע במחלת הפנסק, אחרת יכול היה לפתוח פה כעת, לג' לית סודות מהחדר.

אין כל ספק שלא עתה הזמן למנהיג פועלים ולאיש מפא"י להיכנס לחווילה מהזורה, שמחירה מגיע לסכום ממנו יכול פועל לחיות 30 שנה, אף אם יש ביכולתו לקנות אותה בכספים פרטיים. מבחינה זו אשם דוד אדירי, אך לא הוא המציא את השיטה. את השיטה המציאו אלה שתחרו אותו בצעקות: "חיפסו את הגב!"

בית אדירי על הריהכרמל

30 שנות חיים

אדירי, איש העבודה החתיק, נפל קרבו לאוירה הכללית של התפרקות, של רדיפה אחרי מותרות, שדבקה בשיכ"בה שהוא שיך אליה, והשיכבה שפעם השליטה בארץ רוח של הקרבה עצמית, של חייצנע ושל הסתפקות במועט. אולם הוא רק אחד מאלפים — אותם האלפים אשר למחרת יום הקמת המדינה החליטו כי עשו את שלהם, וכי עתה הגיע תורם להנהיג מן החיים.

אם בכל זאת מגיע לאדירי תואר מיוחד, הרי זה תואר "השעיר לעזאזל של השנה". תפקידו במשחק חיות-הטרף היה להיות מוקרב על המזבח כדי לנקות את מצפון המפלגה, לחפות על שרי ממשלה ומנהיגי כל מוסדות הציבור שחיו בחוליות מהזורה, בארמונות ובהיכלים, אשר חלק מהם הוקמו על-ידי המדינה ובכסף שנתרם לשם שיכון עולים.

בידה. בין גלגלה לגלידה השתדל להוודע מפיה על פעולותיו של אדירי, קשריו ומכתביו: הבולשת הפרטית של מפלגת פועלי-ארץ-ישראל יצאה לאסוף חומר האשמה. משפחת אש-תו של אדירי, במקרה חברי מפלגה יריבה, זכתה אף היא לביקורי נימוסין מקריים של אנשים שכמעט ולא הכירוהם. אדירי שימש נושא גם כאן.

משטרת ישראל החלה בחקירה, פתחה תיק נגדו, על כי רשם בספרי טאבו מחיר נמוך ממה שילם תמורת החווילה, רימה בזאת את המדינה במס השבח שהיה עליו לשלם. התיק נסגר, כשאדירי לימד את החוקרים, כי לא הקונה, כי אם המוכר חייב בתשלום המס.

מסקנת בית-הדין המשמעתי של עובדי המדינה מצאה את אדירי אשם בצעדים "בלתי מחושבים", המשיכה, אחרי

היא נתנה לשוב הרגשתי-כוח חדשה, עודדה אותו למרידה במינהל הבריטי הקולוניאלי, שנראה עתה מיותר. הפלמ"ח, אצ"ל ולח"י היו תוצאת תקופה זו.

אולם מאחורי מעשי-הגבורה גדלו בהתמדה ורעי הרקבון. המלחמה נגמרה, אך הפרוסט פריטי נמשך. תרעב הגדול לסחורות בארצות ההרוסות והמחסור בנפט אוניות, עקב ההשדה המלחמתי, האריכו את התנאים הבלתי-תורגלים משך שנתיים, עד פרוץ מלחמת העצמאות. ומלחמה זו, שהכניסה תרומות

גל של פרוספריטי, מזויף אך ממשי, הציף את הארץ. מעמד של עשירי מלחמה התפאר בעושרו החדש. בפעם הראשונה נוצרו תנאי שפע גם בהתיישבות העובדת. העם כולו התרגל לרמת מחייה שלא היתה מוצדקת מבחינה כלכלית יבשה. איש לא הודה לעצמו שזוויה תופעה חולפת ומקריה, ופחות מכולם הודו בכך הצעירים שגדלו באוירה זו.

אימפריה על חשבון העולים

תוצאת הפרוספריטי לא היתה רק שלילית.

ימין ועל שמאל במצפון שקט) מחנות בלתי-ספורים. מאחר שאי-אפשר היה להביא סחור רות מעבר לים, אלא בדרך הרחוקה מסביב לאפריקה ובאניות יקרות-מציאות, עודדו האנגלים את התעשיות המקומיות, גם כשלא היה להן בסיס כלכלי אמיתי. הסחורה המיקומית נמכרה בכל מחיר, בקהיר ישב מוסד חדש — מרכז האספקה למזרח התיכון — שניסה בפעם הראשונה ובהצלחה עצומה לשלב את כלכלת כל ארצות המרחב, החדיר את מוצרי הישוב לארצות השכנות.

האוסטרלי הראשון וורק את מטבעותיו לפני ילדו תליאביב המשתאים. היטלר פתח במלחמה, כעבור תשעה חודשים הצטרף מוסר ליני, סגר את הים התיכון לפני התחבורה הבריטית. הארץ היתה נתונה במצור. מעטים במדינה מעריכים כיום כמה חייב היישוב למעשה משותף זה של אויביו. צבא בריטי עצום זרם למרחב, הביא עמו את עושרו הכספי הרב. מוסדות הצבא קנו ביד רחבה סחורות בשוקים המקומיים, בנו באמצעות קבלנים מקומיים (שרימו אותם על

כה רבות, עוד הגבירה את הגאות. ורק למחרת יום חתימת חוזה שביתת-העבודה האחרון דפקה המציאות החדשה, שלא היתה חד-שה כלל, על הדלת.

אולם דיירי הבית סירבו להתעורר. מה היה מצב זה? היתה זאת מציאותה של מדינה קטנה, חסרת חומרי-גלם, חסרת נפט ופחם, בעלת תעשייה דלה ומיושנת, חקלאות שעלתה ביוקר. מדינה זו יצרה רק חלק קטן מצרכיה, נאלצה להביא את יתרם מן החוץ בלי כל יכולת לשלם עבורם. נוצר פאדאדוס: כושר היצור של המדינה דמה לארץ קטנה ונחשלת, מסוג אל-בניה. אולם רמת המחיה, אשר בני אותה ארץ התרגלו לה, היתה כמעט זו של הארץ העשירה והיצרנית ביותר בעולם, ארצות-הברית של אמריקה.

הפתרון היה אכזרי ויחיד: להוריד באופן קיצוני את רמת המחיה, לחזור לתנאי הצנע שמלפני העלייה הגרמנית, לעבוד עבודה מאומצת, עשר שעות ליום, עד שיווצר בסיס לכלכלה בריאה. אולם שום אדם ביישוב לא העז לומר זאת, ואיש בציבור גם לא היה מקבל את דבריו.

ואז התפתחה ביישוב תופעה של שחיתות קולקטיבית שהיא כמעט חסרת-תקדים בעולם. הישוב הביא עליה גדולה של יהודים חסרי כל. עליה זו הגדילה בהרבה את חשבון הצרכים של המדינה, בשמה של עליה זו יצאו אלפי שליחים לאסוף תרומות בשיעור השכר הוא הסר-תקדים בעולם. כסף זה נאסף למען העולים החדשים, אולם הוא לא הוצא למען העולים החדשים. חלק גדול ממנו בוזבז כדי לסתום את התור בין רמת-המחיה המיושנת של הישוב הוותיק ובין מריון עבודתו החדשה.

אימפריות גדולות חיו בעבר על חשבון ילדים ומושבות. מדינת ישראל יצרה חידוש: היא חיתה במידה רבה על חשבון העולים החדשים שישבו במחנות האוהלים.

כובש הקסטל מת

שחיתות כללית זו היתה הרקע לשחיתות

הפרטית. לזו היו שרשים הרבה יותר פשוטים. גם אחרי עליית רמת המחיה הכלכלית עוד חיו האידיאליים הישנים של התנדבות והתמסרות בקרב הנוער, ההתיישבות העובדת וכמעט כל שכבות העם. הם לא התבטאו רק במעשיהם של בודדים בארגוני המחתרת. הם התבטאו גם בתופעה הנדירה שמוסדות הישוב, חסרי כל תוקף של ביצוע וכפייה, שהטילו מסים למען הבריאות, החינוך וההגנה, גבו אותם בהצלחה. בורגנים ופועלים שילמו ביד רחבה מסי התנדבות אלה, בהם בינם את חשיבותם למען הגשמת האידיאליים האומיים.

התנדבות זו הגיעה לשיאה במתח הגדול של מלחמת העצמאות. אלפי צעירים מתו-בים וזרמו לשוחות-המוות של החזית, וריבבות קשישים שילמו ביד רחבה את חשבון הכסף. כובש הקסטל, מלוח השירות, היו מופת לכולם. כלשון הכרוז: הארץ כולה היתה חזית.

בתנאים נוחים יכלה רוח זו להימשך גם למחרת היום. החזית יכלה לעבור מחורבות גובה לבתי-המלאכה ולשדות המשק. במקום צבא החיילים יכול היה לקום צבא החלוצים החדשים, בני המשק החדש במדינת המלך-יוגו.

זה יכול היה לקרות. וזה לא קרה.

בן השכן קבל גיב

אפשר להלביש את המיפנה בלבוש דר-מטי. אפשר לומר שהוא התחיל כאשר החייל הקרבי הראשון פגש במשמט הראשון שעי-שה חיל בעורף. אולם העובדה היתה אפורה מאד: בתקופה מסוימת, באמצע המלחמה, חול הקומץ הנבחר של נושאי ההתנדבות להיות דוגמה מושכת לאחרים. מנגנון של מדינה קם בעורף, והוא לא היה מנגנון של מתנדבים ברוח. הסיסמה החדשה היתה: "עכשו יש לנו מדינה, עכשו אין צורך במתנדבים!"

בודינגר: שומר החוק

המשפט: הקצין יצחק בודינגר והממונים עליו לא פעלו למען השמירה על החוק והסדר, אלא כדי למלא את שאיפותיה הפוליטיות המיוחדות של מפלגת-פועלי-ארץ-ישראל, שהיתה אז הלוחמת העיר

לפני 275 ימים התקרבה סירת כבאים של נמל חיפה עמוסת שוטרים לא/ק-תל-אביב. על סיפון האניה היה צוות מל-חיים שובתים. על הגשר עמד אייקי, מפקד-ספינת המעפילים האגדית יציאת אירופה 1947.

הסירה התקרבה, שלחה סילון מים אדיר לעבר הצוות השובת. פרץ קרב שנמשך שעות רבות, הפיל כמה פצועים, גרם למהומות המוניות בחיפה התחתית ולעשרות מאסרים.

האיש שניצח על הפעולה הזאת היה קצין משטרה אמין וחוקפני, בלונדי וחכול עינים — יצחק בודינגר. כעבור כמה שבועות הופיע כעד ראשי בתביעה הפלילית נגד המלחים שנאשמו בתקיפת שוטריה. אולם השופט הכין לו הפתעה. הוא קבע כי הפעולה היתה מתחילתה

עוזר-מפקח-מחוזי בודינגר
למפקד הפעולה, הפתעה קטנה

קרית בימאים. כעבור כמה חודשים הופיע שמו של הקצין בודינגר מחדש בדיעות. הפעם היה הוא הנאשם. נחבר שהקצין קיבל באופן בלתי-חוקי מקרר חשמלי ממוסד השיין לטוול-בונה.

כמה אנשים, שזכרו את שמו של בודינגר מן הפרשה הקודמת, החלו חוששים שיש קשר כל שהוא בין נאמנותו הבלתי-רגילה של קצין המשטרה לשאיפות מפלגת-פועלי-ארץ-ישראל ובין העבירה הפלילית שיוחסה לו בקשר עם מוסד אחר, הקרוב אף הוא למפלגת-פועלי-ארץ-ישראל. הם התחילו צועקים חמס בכנסת, הגישו שאילתה לשר המשטרה. חשבתו של בכור שיטריה, השר ה-אחראי, היתה מיוחדת במינה. אמר הוא: הקצין אמנם נמצא אשם בקבלת מקרר

עוזר-מפקח-מחוזי בודינגר
למפקד הפעולה, הפתעה קטנה

קרית בימאים. כעבור כמה חודשים הופיע שמו של הקצין בודינגר מחדש בדיעות. הפעם היה הוא הנאשם. נחבר שהקצין קיבל באופן בלתי-חוקי מקרר חשמלי ממוסד השיין לטוול-בונה.

כמה אנשים, שזכרו את שמו של בודינגר מן הפרשה הקודמת, החלו חוששים שיש קשר כל שהוא בין נאמנותו הבלתי-רגילה של קצין המשטרה לשאיפות מפלגת-פועלי-ארץ-ישראל ובין העבירה הפלילית שיוחסה לו בקשר עם מוסד אחר, הקרוב אף הוא למפלגת-פועלי-ארץ-ישראל. הם התחילו צועקים חמס בכנסת, הגישו שאילתה לשר המשטרה. חשבתו של בכור שיטריה, השר ה-אחראי, היתה מיוחדת במינה. אמר הוא: הקצין אמנם נמצא אשם בקבלת מקרר

במקום לחשוב על עתידו, ללמוד ולהתקדם בחיים.

האשה הפכה ליידי

בתהליך חברתי מורכב קשה להניח את האצבע על מקום אחד ולומר: כאן זה הת-חיל. אפשר לומר: כראשי עיר, כן יושיבה. אפשר לומר גם: כיושבי עיר, כן ראשיה. אולם אין ספק ששום משטר אינו יכול להשתמש מן האחריות לאוירה הציבורית הנוצרת בתקופת שלטונו. צמרת הישוב וה-מדינה החדשה חייבת לשאת באחריות הרא-שונה לכל הנעשה.

צמרת פירושה כל הקובע את האוירה ה-ציבורית: הסופרים והעיתונאים, המורים והרופאים, אנשי הצבא ופעילי המנגנון, וכ-ראש וראשונה פירושה: ההנהגה הפוליטית, ראשי כל המפלגות, פקידיו כל המוסדות.

הצמרת, שהנהיגה את הישוב מאז ימי העלייה השנייה ועד תום מלחמת העצמאות, עשתה הרבה בתקופת חייה. היא נאלצה וגם היתה מוכנה להסתפק במועט. לחתר על כל הסממנים החיצוניים הרגילים בממשלה סדירה ושלמה היו אפשריים בממשלה בדרך. אנשיה חיו בתנאים מדולדלים, ההכנסות היו מעטות. סופרים ועיתונאים היו פרוליטרים. פקידיו המוסדות קבלו משכורות נמוכות, לעתים קר-בות באחרון זמן. המתח החלוצי של הכלל השתקף במתח הצמרת. היתה זאת מתיחות של שנים רבות.

אולם היתה לצמרת זו חולשה אחת יסודית: היא לא יכלה מעולם להשלים עם העובדה שאי-פעם תצטרך לפנות את מקומה לצמרת חדשה, צעירה יותר, המוכשרת לשאת בהת-להבות חדשה בתפקידים חדשים. היא דיכאה כל ניסיון של צעירים להגדיר את עצמם הגדרה חדשה, להתגבש ולהתחשל תוך כדי מציאת ערכים משלהם. שום תנועת נוער לא נסבלה. במקום זה קמו מכוונות מפלגתיות, שהוציאו מסבועות-פח "צעירים" לפי דפוס אחיד — הדפוס של הדוקנים.

בתנאים גורמליים היתה הצמרת הישנה מסתלקת ביום נצחונה הסופי. אנשיה היו יכולים להתמסר מעט לנוחיות החיים. אנשים צעירים, המסוגלים להקריב קורבנות ולהל-היב אחרים להקריב קרבנות, היו עומדים באור הרוקד ומשמיש מופת אישי.

אולם שום הנהגה חדשה לא קמה. ההג-הה הישנה, העייפה והרצוצה, המשיכה לא-חזו בידים רוטטות בהגה, והוא לא היתה עוד מסוגלת להקריב קרבן.

לאנשים אלה קרה משהו. אחרי עשרות שנות מלחמה ונאמץ השתדל להמרגלותיהם הארץ המובטחת. הם רצו להנהיג מפרי עמלם. גם כאן גרפו אתם המעצבים את הרי-בים, השר הראשון שרצה להיות מיניסטר, בדירה יפה עם מכונת מהודרת, קבע דוגמה. האשה הראשונה שרצתה להיות ליידי, להת-לבש בבגדים מפוארים ולערוך מסיבות מהיר-דרות, קבעה דוגמה גם היא. אנשים שבאו מבתי-סנים בגיטו וחיו כל ימי חייהם בתנאים דחוקים, יכלו פתאום לזכות בכל הגאות החיים.

היה זה מבחן גדול. ומלבד בודדים הם לא עמדו במבחן זה.

אי'ש המדבר במסעדה

המחזה של חלוצי האתמול שהפכו פתאום העתקים של באשאים מצריים או לורדים בריטיים, יכול היה להיות קומי. אפשר היה להתייחס אליו בסלחנות, לזכור את כל אשר קדם לו. אולם היה זה מעשה טראגי — טראגי למדינה ולעתידיה.

בשעה שהיתה דרושה הנהגה שתוריד באר-פן חמור את רמת המחיה של הכלל, ושי-תתן דוגמה אישית בהליכותיה, ראה העם עדה של עסקנים שעברו על פניו ביעף במכוניות מצוחצחות, שעברו לשיכונים חד-שים, שהופיעו במלבושים מהודרים במסי-בות רשמיות ופרסיות. כשקיבל ראש-הממ-שלה כמתנה מכונת מחברה פרטית, היה זה מעשה קטן של אדיבות. אולם קשה היה לדרוש מן העם הפשוט שיהדק את חגורתו ויעבוד כפליים אחרי דוגמה כזאת.

בכל רחבי העולם התפרסמה המדינה כק-צנית החיה כולה על תרומות של יהודים אמריקאים, קבצנית הפותחת שגרירויות מהיר-דרות. מתחנה עם המדינות העשירות בעולם בכל הופעה דיפלומטית. תיירים ראו את הרי-חובות ההומים ממכוניות-ההדר, אשר את רי-חוב דוגמתן אלא בארצות-הברית או בארצות המזרח הממונות. הכל דמה לאדם שרעב במדבר שנים עד שנודמן למסעדה מפוי-ארת. אנשי התרבות במסעדה אכלו בהתאפ-קות. אולם איש המדבר הנפל על השולח-נות וולל בקול קולות.

שערוריה - באי'ת הדיב

מן הלב זרמה השחיתות לעורקי הגוף ה-ל-אומי, לא פסחה אף על אבר אחד.

המשבר חל בחייו של כל פרט ופרט. הוא חל בחייו של החייל הקרבי שבא לחופשה, שמע תוכחה מפי אמו, אשר הצביעה על בן השכן שנתמנה פקיד בשגרירות בווינגטון מפני שהיה חבר מפלגה. הוא חל בחייו של הבורגני שהחל שומע פתאום את חבריו מת-פארים וזוכים לתהילה אחרי שהצליחו להשי-תמט מלקחת חלק בעול הכלל. הוא חל בחייו של חבר הקיבוץ, שראה את חבריו הופכים שליחים ופקידים גבוהים במנגנון השלטון החדש. חיים חיי-מותרות שלא ידעום מעולם.

טבעו של תהליך כזה שהוא הופך קיצוני יותר ויותר מיום ליום. כשמתחיל מירון השחיתות וההתפרקות שוב אין מעצור לו. משך שנים לפני כן היה המתגבר גיבור הכלל. הדבר התבטא לא רק בסיסמות. הוא התבטא בצורה מוחשית מאד בחייו של ה-פרט. הגאפיר בעל הקולפאק בימי כופר-הישוב זכה להערצת הבנות בשכונה — לא הצעיר שישב במשרד של חברת ביטוח. איש ה-פלמ"ח בחופשתו זכה להערצת חוג מכיריו ולקנאתם הנסתרת והגלויה. הוא היה מלך בחברה. גם אנשים אפורים ניסו להעמיד פנים כאילו היו לפחות חברי מחתרת חשו-רים. ואם לא היו, היה נאלצים למצוא לעצ-מם ולאחרים תירוצים וצידוק.

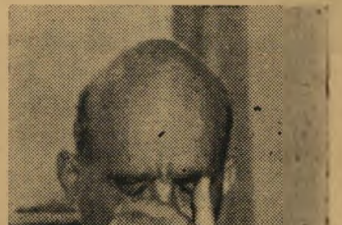
מציאות חברתית זו היא שהולידה שירים ופומונים, מנתן לאחרמן ועד חיים חפר. היא שהולידה זרם בלתי-פוסק של צעירים יחידי סגולה. זרם זה היה תמיד קטן, מסב-עו. אולם אותם מעטים כפו את רוחם על הכלל. הם היו מנהיגיו הנפשיים.

עתה השתנתה המציאות מן הקצה אל הקצה. אלה שהיו אתמול גיבורים לאומיים היו עתה בעיני חבריהם, ולבסוף גם בעיני עצמם, טפשים. החכם היה המשמטם, רווח-הגויבים, האיש שידע "להסתדר", הסוחר בשוק השחור, חבר המפלגה שהיה לו דוד במקום הנכון. אם פעם היה נאלץ המשמטם למצוא תירוץ מדוע אינו נמצא בשרות, הרי עתה נאלץ איש הפלמ"ח או איש האצ"ל לשעבר לגמק מדוע הלך בדרכו המסופשת,

בלתי-חוקי, אולם אין זו עבירה פלילית, ואין צורך לתת לו עונש בצורת פיטורין. נוסף על הקנס שהטיל עליו בית-המשפט. משמע שאם קצין משטרה רצה אדם, חויב בדין וירצה את עונו, טבעי הוא שיחזור לתפקידו הקודם המונע מעשי רצח של אחרים.

כעבור כמה ימים ניתנה גם לשר-המש-פטס הזדמנות להביע את דעתו. הוא נאלץ לפסול את הטענה המוזרה של חברו לממשלה, כאילו אדם שעבר עבירה פלי-לית איננו עבריין פלילי. אולם גם שר המשפטים מצא שזה בסדר גמור שקצין משטרה, שחויב לעיני כל על עבירה פלילית, ימשיך לכהן בתפקידו כאילו לא קרה כלום.

הקצין בודינגר הועבר משטח נמל חיפה לתפקיד מוזר ביותר: מדיין בית-ספר

עוזר-מפקח-מחוזי בודינגר
למפקד הפעולה, הפתעה קטנה

קרית בימאים. כעבור כמה חודשים הופיע שמו של הקצין בודינגר מחדש בדיעות. הפעם היה הוא הנאשם. נחבר שהקצין קיבל באופן בלתי-חוקי מקרר חשמלי ממוסד השיין לטוול-בונה.

כמה אנשים, שזכרו את שמו של בודינגר מן הפרשה הקודמת, החלו חוששים שיש קשר כל שהוא בין נאמנותו הבלתי-רגילה של קצין המשטרה לשאיפות מפלגת-פועלי-ארץ-ישראל ובין העבירה הפלילית שיוחסה לו בקשר עם מוסד אחר, הקרוב אף הוא למפלגת-פועלי-ארץ-ישראל. הם התחילו צועקים חמס בכנסת, הגישו שאילתה לשר המשטרה. חשבתו של בכור שיטריה, השר ה-אחראי, היתה מיוחדת במינה. אמר הוא: הקצין אמנם נמצא אשם בקבלת מקרר

למפקד הפעולה, הפתעה קטנה

לפני מספר שבועות הופיעה בספסטר, שבועון אנגלי רב-תוסעה, רשימה בשם "המערב הפרוע של ישראל". המדובר היה בעכו, ומסמך הסיפור היה, כי ברוך גוימארק ראש העיר, שנה, משום שיש נגדו האשמות כבדות, את שמו לגנוי. האינפורמציה העובדתית של השבועון היתה כמובן כוזבת. גוימארק שינה את שמו עוד לפני מספר שנים. אך הכותרת התאימה יותר למציאות. ההאשמות היומיומיות המושמעות נגד נוי מתאימות למערב הפרוע. האיש נמוך-הקומה ורחב-החזה, בעל עין הזוכית והסנטר האומר כוח, נכנס רק מאוחר לחייה הציבוריים של המדינה. השם, שכל ילד מזכירו כיום בדברו על שחיתות בארץ, לא היה ידוע כלל עקב קום המדינה.

נוי נתן נוי לכה

כשנבש צה"ל בסתיו 1948 את העיר עכו מינה מושלה הצבאי של הגליל את ברוך גוימארק למפקד העיר. האדם שעזר בירושלים, בה פקד על חבל, הראה כוח עבודה והחלטה חזק, נראה מיד כמתאים ביותר. עכו שנכבשה לא היתה כלל פנינה. ביוב היה שייך לשטח החלומות, הסירחון שלה מכל עבר. ברחובות נראו יותר עכברים מאנשים. הערבים שנטשו את ערים הורישו לבאים אחריהם בארות מזוהמות, חצרות בעלות צורה וריח של בתי-כסא ציבוריים. ולמה שומתה יותר לחורבן מאשר לעיר, החלו נוהרים תוך תקופה קצרה 17,000 עולים, שביכרו את הסירחון בבית-אבן על האויר הצח באוהל בד.

מאשימי האדוקים ביותר של נוי כיום תמימי דעים בדבר זה: הם אינם חושבים כי איש אחר היה מסיב ל- השתלט על המצב. האיש, שבתור מספר צבאי של העיר היה נתון רק למרות עצמו כהחלטותיו שנגעו לעיר, מהר לשקם אותה. ויכוחים היו מיותרים, אורח שלא ניקה את חצרו מרוצונו ה- טוב, עשה כך על-פי פקודתו האישית של נוי. הוא החליט כיצד לילעל את אספקת המים, קבע כיצד ומתי לבנות, נתן חשמה, סידר ביוב.

נוי נתן. ונוי לקח. נוי היה כלי-כול. עובדת היותו קצת נס בשעת מילוי תפקידו, צפ- צוטו על דעות יוצציו, היו אורחי עכו מוכנים לסלוח לו. למושל צבאי היתה רק אכזב-בוחן אחת: יעילות. ברוך נוי עמד במבחן. סביבו החלה מתלבדת קבוצת עוז- רים נאמנים, שסידרם במש- דרו. בחלקם היו אלה אנשים בעלי אותו פוקס מפא"י, אך היו ביניהם גם יריבים פולי- טיים. הדיקטטור הקטן חילק משרות, טובות ורשיונות ל- קיוסקים. חוג כל אנשי המלך גדל.

טעות קמנה

בתאריכים

תקופות צבאיות, ואתן שלטון יחיד כבדרי, לא היו מיועדות להמשך לעולם ועד. בקיץ 1951 הניעה תורה של עכו להפך מעיר נתונה לממשל צבאי לעירייה אזורית. מפא"י שהיתה בטוחה בנצחונה בבחירות, היססה להעמיד את ברוך נוי בראש רשימתה. המוסד לביקורת שלה פסק שלילית. נוי שכהן כבר מאז מאי 1949 כראש עיר ממונה על-ידי משרד הפנים, לא גילה בתקופה זו סימנים מובהקים להחלפת השיטה הדיקטטורית במועצתית.

ברגע זה הוכיחו ידידיו, שהעלה אותם לגדולה, את ערכם: למרכז המסלגה שוגרה פטיציה, ועליה 1200 חתימות, שדרשה את מועצות של נוי. חשבון החותמים היה הגיוני: נוי, שהיה גם הורבה להשתמש ביד ברזל בזמן כהונתו כממונה, ישתנה לאחר שעמדתו תהיה תלויה בבחירות. מלבד זה הוא עבד כסוס, עשה ימים כלילות, הצטיין ביעילות. מרכז המסלגה נכנע, מועצות של נוי אושרה, ואחר יום הבחיר- רות ישיב נוי על כסאו הישן, הפעם ברוצן העם.

חשבון תומכיו נתגלה כמועצה ביסודו עד מהרה. ב-13. חבריו, אהם נאלץ לשבת סביב השולחן הירוק, ראה נוי רק מעצור בלתי רצוי, לזול בדעותיהם ואף בהחלטותיהם. עד כמה שהיה ניתן עקף אותם, העמידם בפני עובדות קיימות בפעולותיו. להשתק מחאותיהם היה משתמש בתכסיס. שבלעצות קוראים לו בכוח: "זה חוקי", היתה אחת האמי- רות שנהג להביען לפני המועצה, שלא טרחה לבדוק את אמיתות דבריו.

כשהואשם לראשונה בלקיחת 300 ל"י מקופת העירייה שלא יכול היה להסביר למה ששמו, נקט ברוך גוימארק להגנתו: "אתם חושבים שאקח 300 ל"י לתועלת הפרטית המקומה, בזמן שהיו לי בכיס 3,300 ל"י ממכירת מכונותי הפרטית?" חברי המועצה המאשימים השתתקו. רק אחרי זמן רב נוכרו לבדוק את דבריו של נוי, והפתעו להוכיח, כי נפלה טעות קטנה בתאריכים: את מכונותיו מכר נוי חמישה חודשים יותר מאוחר.

השיטה עבדה גם במקומות אחרים. כשבא פעם נוי ירושלימה לקבל 8000 ל"י ממשרד ממשלתי, בקש הפקיד אישור פורמאלי ממשרד הפנים. "או, בודאי!" מהר נוי

להסכים, החל מחטט בתיקו. הפקיד התביש שלא נתן אימון בראש עיר, הוסיף: "אין דבר, אדון נוי, אל תטריח את עצמך בחיפוש." נוי לקח את הצ'ק, הלך ישר למשרד הפנים, לקבל את האישור.

כשנוסף על דרכו הדיקטטורית נאלץ נוי גם להקטין את עירייתו המנופחת ולפטר אנשים ממשרות שקודם העלה אותם אליהן, הפכו ידידים רבים לאויבים. מבקשי ומקבלי טובות מאתמול שלשום, שרצו עוד קצת ולא קיבלו, פנו עורף. אנשי המלך פתחו מיום ליום, במקומם הופיעו ההאשמות. העיקרית והיסודית ביניהן: שימוש לרעה בסמכויותיו כראש עיר, בזה שקידם בעזרתו עניינים פרטיים.

קרח: אפילו מהלבנון

קואופרטיב של מושחררי צה"ל לייצור קרח בעכו, שבית- חרושתו מספק היום את תצרוכת העיר, פנה למשרד ראש הממשלה ולמפקד המדינה בהאשמה, כי ברוך נוי נתן זכיון לחברה שנייה, מורכבת בחלקה מבעלי הון חוץ-לארציים, להקים בית-חרושת שני, שיגשג אותם.

בין שורות האשמה לא כבדה ביותר זו צצו כמה דברים יותר רציניים. בית-חרושת הערבי הנטוש, שהחילים המ- שוחררים קבלוהו בשעתו, היה קודם בידיים אחרות: אם בשם ברוך נוי קבלו לראשונה, עזב אותו רק תחת לחץ הממונים עליו. חברי הקואופרטיב קיבלו הודעה ממוש- הגליל, כי המועמד הקודם יותר, מאז לא היה יחסו של ראש העיר לקואופרטיב לבני ביותר.

ברוך נוי

בית-חרושת לקרח, קולנוע, כביש, 300 ל"י

כשפנה הקואופרטיב בחודשי הקיץ לעירייה בבקשת הש- תתפות בהוצאות של הבאת קרח מחוץ לעיר, היות ולא יכול אז לספק את כל התצרוכת, קיבל תשובה בעליפה מראש העיר: אין זה מענייני לעזור לכם. לא איכפת לי אם תביאו קרח אפילו מהלבנון. אני עוד אראה לכם. אני אסדר אתכם. תצטרכו לחפש שוק אחר לקרח שלכם. יש באפשרותי להוציא אתכם מהעיר.

היה נראה עתה, כי ברוך נוי עמד להגשים את אימונו, ודרך אגב להוסיף מעט תועלת לעצמו. תושב עכו, בשם פרנקל, שחזר ארצה לפני מספר חודשים, סיפר על שיחה שהיתה לו על סיפון האנייה עם יהודי אנגלי. האיש שח לו כי הוא משקע הון בארץ, עומד להקים בית-חרושת לקרח בעכו. שותפיו הם בנק יפת, בנק פריסטונגר ו- "בכור בשם נוי". מרכז ההשקעות, שגם בפניו התלוננו חברי הקואופרטיב, משך בכתיפיו. טען כי לא ידע על קיום בית-חרושת הראשון, נתן את הסכמתו להקמת בית-חרושת השני על פי המלצה חמה ביותר של העירייה.

עסק קשה, אך מצויין

שבעה נכיר-מלחמה הקימו לפני שלוש וחצי שנים קולנוע בעכו. העסק הלך, והנכים שבעו נחת. יותר מזה, לא היה להם כל פחד בפני התחרות. ראש העיר בעצמו שמר להם את המונופולין, בהשליכו יותר מבקשה אחת להקמת קולנוע נוסף לטל הניירות. עד שנפתח יום יפה אחד סניף לבנק הלאומי בעכו, ויחד אתו הופיע מנהל החדש: יזהר יזרעאלי, המכונה בפי עצמו "סוס מלחמה וקץ", שהשתלט קודם כל על המפלגה בעכו, ובומונה הפגיו החל ממלא תפקיד צדדי של יועץ כלכלי פרטי לראש העיר. פשטו שמועות, כי השניים עומדים לקנות מגרש כדי להקים עליו בית-קולנוע. מה שהיה בגדר של הנחה, התאמת חיט, לקבוצת הנכים באה פנייה דרך יזרעאלי, להשתתף בעסק, היות והפרטים, בעלי החלקה, מתנים את מכירתם במכירה שנייה מחוץ לעיר, דבר הדרוש כסף רב. הסכום הדרוש לפי הודעתו של יזרעאלי: 30,000 ל"י עבור שתי החלקות. מזה נדרשו הנכים לתת 20,000 והוא (ונוי) 10,000. קבוצת הנכים ראתה

לפניה עסק קשה אך מצויין. במקום להלחם בעתיד במתחרה, יהיו שותפים לשרשרת בתי-קולנוע.

הנכים הוציאו מכשירי רדיו וחפצים אישיים מתוך בתיהם; טבעות ותכשיטי נשותיהם של השבעה צמצו דרכם לסוחרים, על מנת להתפך למזומנים. הנכים השיגו 6000 ל"י, מסרון ליזרעאלי. האיומן שרחשו לו, הגיע עד נתינת הסכום לידו ללא קבלה. תמורת 6000 הלירות קיבלו לאחר כמה ימים הצעת חוזה מקורית ביותר. ברוך נוי ויזהר יזרעאלי מתמנים למנהלים לנצח, בלי להתחשב במספר המניות הנמ- צאות בידיהם.

אפילו בעיני אנשים תמימים כשבעת בעלי הקולנוע נראה הדבר חשוד, והם ביקשו עזרת עורך-דין. זה גילה להם במכת ראשון את הפח שנטמן להם, יעץ להם להתקשר עם המשפחה הפרטית, בעלת המגרשים. שם הייתה להם פצצה ממש: 19,000 לירות היה הסכום שהפרסים הסכימו למכור תמורתו את המגרשים. חשבון ראש העיר היה רק מעט פחות מגאוני. 1,000 לירות רווח נקי, כניסה לעסק ללא פרוטה ומשרת מנהל לנצח.

לאחר כמה דפיקות חזקות על שולחנו של יזרעאלי הצליחו לקבל ממנו קבלה עבור 6000 הל"י, שנפרעה אחר כך בסכום של 5,400 ל"י, פחות 10% שאבדו עם החלפת הכסף במדינה.

הדרך הקצרה והיעילה

פרשה נוספת, היא סלילת הכביש המפורסם שסלל נוי

אל ביתו. הכביש למעשה אינו כביש, אלא דרך-עפר, ולא היה מעורר התרגשות, לולא יתר ההאשמות. אין להניח, כי המועצה לא היתה מסכימה לתקן את הדרך ה- מובילה אל בית ראש העיר, ושקעו בה בחורף בכוח, לוא היה מבקש זאת. אך נוי הלך בדרך שלו: נתן הוראה למהנדס העיר לס- לול, הודיע אחר-כך למועצה הגדמת מהעזתו, כי לא יע שסוללים לו כביש.

מנקודת ראייתו החד-עיי- נית של ברוך נוי לא קרה כאן שום אסון, העניין עלה בסך הכל 800 לירות, לעי- ריית עכו יש קטע דרך סלר- לה נוסף, ולוא היה שואל את המועצה, היו עדיין דגים בדבר באחת העודות.

הדרך הקצרה והיעילה היא קודש לאיש שאינו יכול ואי- לו רוצה להתרגל לכבלים שכל משטר דמוקרטי שם על פעיליו.

קודם עושה,

אחר שואל

ההאשמה הידועה ביותר ברחבי הארץ היא לקיחת 300 הלירות. כיוון שהיא ה- האשמה הקונקרטית היחידה לשמש מנוף בידי מתנגדי- ודוקא היא ההאשמה, שאין מרבים להאמין בה. אמר

חבר מועצת עיריית עכו מטעם הציונים הכלליים: "לוא היה מדובר בגנבת 30,000 ל"י, היית מאמין, 300 ל"י, לא?" בעיריית עכו היא נוהג שאם התעורר באופן בלתי צפוי צורך בסכום לא גדול, יכול היה כל איש מהנהלת העיר לגשת לקופה, לקבל את הסכום כנגד קבלה עם חתימתו, עד ליישוב החשבון עם הגזבר. כן עשה נוי, יותר מפעם. יום אחד הופיע בקופה, דרש מהקופאי 300 לירות מיד, הכנים תמורתן פתק. הגזבר היה אותו זמן בעתודות, שאל, כאשר חזר אחרי שבויעים, לשם מה היה הכסף. ונוי לא זכר אז, ולא נזכר עד היום.

נשלחו מכתבים לעשרות אנשים וגופים שאיפפעם קבלו כסף מהעירייה, להודיע אם קיבלו באותה תקופה סכום של 300 ל"י מידי ראש העיר. כולם ענו בשלילה. למתנגדיו במועצה, קודם רק לאנשי האופוזיציה, יותר מאוחר גם לאנשים מבין שורות מפלגתו, נפלה מציאה זו מהשמים. היה להם סוף סוף שוט ביד, להצליף בו באיש שרלוז בהם קודם. ה-300 הפכו מרכז כל ההאשמות, למרות שרלוז הסילו ספק בדבר, אם אמנם גנב נוי סכום כה פעוט. ישיבה רדפה ישיבה באותה השאלה. ברוך נוי לא עשה הרבה לתקן את מעמדו: הוא הצביע אימון לעצמו, גיחם את חברי המועצה, שישמחו, שלא השתמש בזכות הוויטו. לבסוף פסק משרד הפנים: על ברוך נוי להחזיר את הכסף לקופה. נוי שילם, ושפק בזאת שמן על המדורה. "שלמת משום שהיית אשם?" צהלו יריביו, דרשו שיסתלק מתפקידו.

אולם האיש, שהאשמות כה כבדות הושמעו נגדו, מצטיין בעזר של פיל. לרבים מיריביו בתוך העיר צחק כשנטיחו בפניו דברים, לאחד הוריד ססירית לתי בשעת תפילת כל נדרי בערב יום-הכיפורים בבית-הכנסת.

כשהתבטא חבר המועצה בשעת ישיבה בצורה שלא ניי- נתת להשתמע לשני פנים, כי "אין אני וחברי מרגישים בטוב, ביושבנו עם רמאים וגנבים", הסמיקו כל היושבים סביב השולחן. כולם חוץ מאחד, שלא הגיב כלל: ראש העיר ברוך נוי.

"איני רגיל גם במכונית לנסוע פחות מ-80", מתחייך הוא, "אני עושה דברים, אחר כך שואל רשות."

שלהבת בארץ הקיבוץ

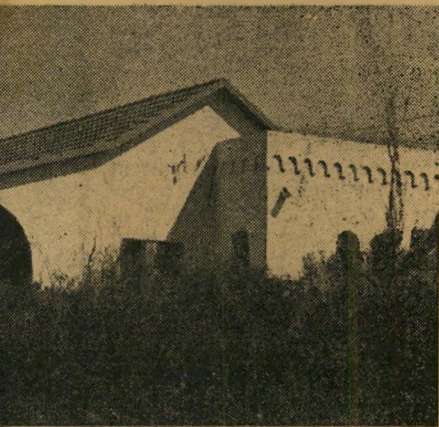
הפרשה הטראגית ביותר היתה התמוטטות ה"אידילים של ההתישבות העובדת. התישבות זו מלאה תמיד תפקיד מיוחד במינו בישוב, תפקיד שעלה עד אין שיעור על כוחה המספרי. אנשי הקיבוץ רעבו ועבדו כסוסים גם בשעה שבני העיר כבר החלו מתרגלים לסימני נוחיות ראשונים, אנשי הקיבוץ התנדבו כמעט

תי. שליחים בובזו את כספי העולים החדשים במפוארי בתי-המלון בעולם. פקידים עשו עסקים מפוקפקים מן הצד, התעשרו תוך זמן קצר. הרשימה היא אינסופית. המוצע הוא שכל זה נעשה בגלוי, בפרהסיא, לעיני כל, לא בבושה, אלא מתוך התפארות מסוימת. המצליח ביותר, הזריז ביותר, היה ה"גיבור. מצויה היתה לרמות את המדינה, והמדינה היא: הכלל.

מוניסטית שאינה שותפת למשטר, היו כולן כאחת מסובות אל אותו שולחן. הויכוח ביניהן היה על החלוקה. אין כמעט אפשרות למנות את אלה צורות השחיתות. רפואות, שנועדו להציל חיי-אדם, נמכרו בשוק השחור במחירים אגדיים, משרדי ממשלה סירבו להקציב חומרי גלם לחרשתנים, הפנו אותם בגלוי לשוק "החופשי". מלבד מקבלי המשכורת לא שילם כמעט איש מסי-הכנסה אמי

בזה אחר זה ירדו על המדינה שורה של שערוריות, שפגעו פעם בראש עיריה, פעם בקציני משטרה, פעם בפקידי מפלגה. שופי-טים האשימו שרים בהפרת חוק המדינה, שרים הצדיקו באופן ציני הפרת חוק, גני-בות ומעילות של אנשים הנתונים לחסותם. כל מפלגה חיפתה על שחיתות חבריה, ניס-תה לגלות שערוריות במיטת היריב, וכל המפלגות גם יחד, (אולי מלבד המפלגה הקו-

הדוגמה הא

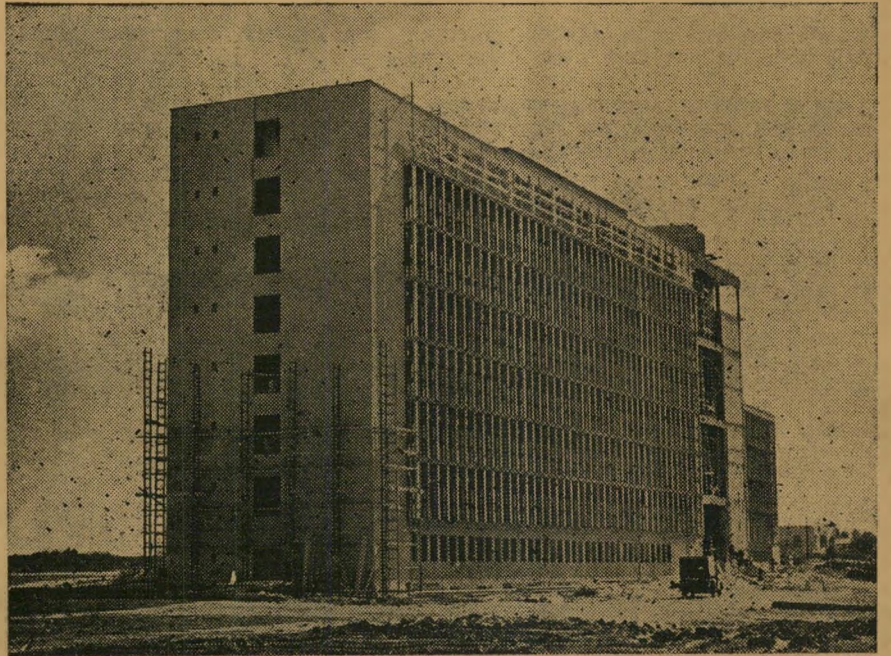

האיש המסמל את הצנע הוא דב יוסף. שדושה בתים מהודרים (למעשה). אף של השר, וידוע כי הבתים באו מהוננו להתיכם ברצינות לתביעות הצנע של

אין הקרבה ללא דוגמה אישית של שרים וחברי כנסת כפתח בנין הכנסה אלפי העוברים והשבים, משמשות ד המיסות, הכבד והתופעת האישית של אולם לראשו (ובעיקר: לעיניו) של כל לרשות אנשי הציבור, הרוכשים אותן סובסידיה ממשלתית ליצר ההתהדרות אחד שיחקה את בי. ג'י. כאשר הלה לא נמצא אף שר אחד שיחקה את ב בריטניה, נהג בעצמו במכונית "אוסט נהג מיוחד. לבוש החאקי, שנחשב עד של בנאי-הישוב חקף כלי, פינה את המ

שחיתות המוסדות

בה בשעה שהממשלה קוראת לאזרחיה להסתפק בדירותיהם הישנות ולוותר על שיכונות-מותרות כדי לחפור בדיכויים, ובה בשעה שרכבות שוכנים באהלים ובכדונים, מקימה הממשלה וכמעט כל מוסדות-הציבור בניינים מאבכותיים. הבניין החדש של הועד הפועל של ההסתדרות בתל-אביב (למעשה) הוא רק אחד מגילויי שחיתות אלה האוכלים כגוף המדינה.

מאות אלפים חולמים על טיול בחוץ-לארץ. ראשי-הציבור וחמנים בשאיפה זו, מסרבים להקציב לה דיכויים. אולם כדי למכור מניות פיתח מוסד ציבורי חשוב תעמולת-ענק שבאה לגרות את תיאבון ההמונים ליצאה. אותה מטרה מושגת ע"י שורה בלתי-פוסקת של ידיעות על נסיעותיהם של ראשי הממשלה והציבור ועסקני כל המפלגות על חשבוננו של ציבור סובל.

טאטא הברזל

מה הסיכויים לתשי"ג? האם נראה סיכוי לעצור בעד השתוללות השטן, להבריא את הרוח, להחיות ערכים גוססים? בגבולות המדינה, שם פרחו השחיתות משך דורות, קמו אנשים חדשים שניסו ל-טאטא את השחיתות במטאטא של ברזל. אולם שם — כמו בארצות-הברית — היתה

כשיצאה שנת תשי"ב דמה הישוב כולו לחבר אנשים רודפי נוחות ומותרות; השולל מן ה-מיעוט השוכן בקרבו את אותן הזכויות שא-בויתו דרשו לעצמם בכל ארצות העולם; מפולג ומסוכסך בעסקי מפלגות אשר נדף מהם ריח; דורש הרבה ומוכן לקיים מעט; רגיל לכל הג-אות החיים ללא רצון לעמול למען; חי על חשבון הלוואות והענקות ותרומות, ומקוה לח-יות על חשבון שילומים.

שים ביותר החלו עוזבים אותו. גרעינים חד-שים התפרקו או התמלאו עולים חדשים. בקיבו-צים החתיקים החלו מיטב החלוצים תובעים ל-עצמם נוחות של חיים שתתקרב לזו אשר בעיר, והובר היה גם הכרחי כדי להחזיק את האנשים בעבודה פורייה. כל זה היה טבעי ואנושי. אולם הקיבוץ חדל להיות דוגמה לאחרים — מלבד קיבוצי המשלט החדשים, שעוד שמרו מעט על הרומנטיקה הישנה.

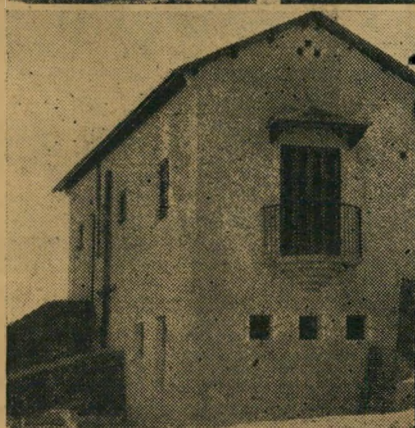
באופן אוטומטי לכל תפקיד אשר מוסדות הי-שוב הטילו אותו עליהם. עתה נדבקו גם הם במרוץ הכללי. אמנם גם היום אין להשחתת אותם לבני העיר. עוד נשארו מעצורים. אולם אין כל ספק שקיבוצים רבים מכרו את תוצרתם בשוק השחור, ושמכרו לספסרים את חומרי הבניין שהוקצבו להם לבניית שיכון החתיקים. שערורית הגרעינים יזעזעה יותר מכל שערוריה אחרת. קשה לכעוס על הקיבוץ במיוחד. אנשיו החל-

שחיתות הכלל

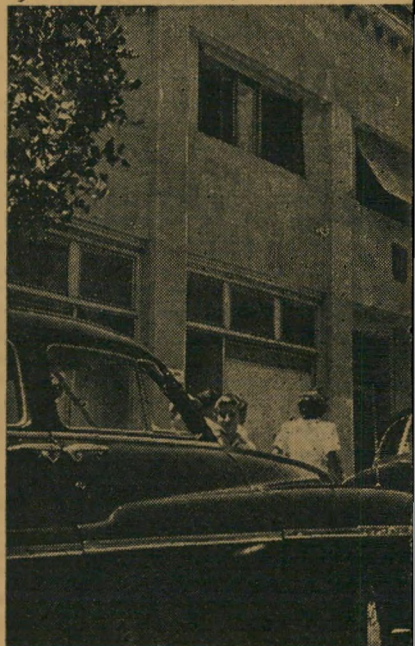

בראשי עור, כן יושביה. האדם הפשוט איבד כל אמון במנהיגים המטיפים לדבר אחד ומקיימים דבר אחר. הוא הסיק את המסקנה הנוחה לו: שכל אחד חייב לדאוג לעצמו, על חשבון זולתו ועל חשבון הכלל. השוק השחור המתנהל בפרהסיה ברחוב לילינבלום אינו אלא הסמל הבוטט ביותר. אולם רחוב לילינבלום קיים בכל שטחי החיים — בנסיון הכללי להרויח הרבה תמורת עבודה מעטה, להנות ממותרות שאין להם הצדקה בעם החי על נדבות, בשלטון הכללי של פרוטקציה מפלגתית ובאלף צורות אחרות. שחיתות הכלל מוצאת את ביטוייה באדפי צורותיה בכל שטחי החיים: ספסרות פושעת ברפואות ובמצרכי מזון חיוניים, הפקת תוצרת קדוקלת עזידי בתי מלאכה ובתי-החרושת, אייקום רמה תעשייתית ומסחרית הוגנת — חבלות משקיות ועורות המצטרפות לשכר-ענק. אולם לא בחיי הגוף בלבד משתקפת תוצאתה של המשוואה המסכמת את שחיתות המוסדות והדוגמה האישית בשחיתות הכלל. גם חי הרוח של היישוב, שהיה נחשב פעם לטהור מידות ביותר, נפגמו. עבירות בין אדם לעמו הפכו לנדרשות ביותר, רמת המוסר ירדה פלאים ויצירת הרוח התפקדה. הקרבן הגדול שהוקרב על מזבח העת החדשה — תקופת השחיתות — היתה רוח ההתנכחות והחלוציות שפעמה תמיד בלבות בני-היישוב והוציאתם למשימות ראשונות מניחות בסים לבניין ארץ חדשה וחברה חדשה. טיפוסו לדבר היישובי היה מעשיות המתנבאים למקצועות חיוניים כהוראה ומקצוע האחריות הרחמניות. גם צורת ההתישבות, התובעת את כל הקרבת הנוחיות האישית, הקיבוץ, נדחתה בפני הצורה הנוחה יותר, המושב, המאפשר יותר רווחה אישית ואינו תובע, כמורה רבה, ויתור לאחרים.

עית

בן הזרע הצעיר הציבור כשנודע לו שדבר זה אינו מפקפק ביושרו האישו-גרטי, הרי קשה היה לדרוש מן הקה-דם אשר אינו משמש דוגמה אישית.

נהיגים. מכונות מפוארות אלה של בירושלים, שם הן מנקרות את עיני מה קלאסית כיצד לא להנהיג עב. וב ראשי הציבור הן דוגמות נוספות. רח נדחקות מכונות הפאר העומדות שער הרשמי המגוהך, מקבלים בכך והבזבוז שלהם. לא נמצא אפילו שר זחל מהנך רגלי דרגל משבר הדלק. מנפ אפילו, שבהיותו ראש ממשלת קטנונית, לא נזקק לשירותיו של לפני שנים מעטות כלבושם הרשמי ל לבוש-הדר לא-מתאים דעם חי צנע.

השחיתות נחלתם של קבוצות שליטים, לא ירדה אל ההמונים הרחבים. חיסול קבוצות בעלי ההגנה יכלה שם להספיק להבראת המצב.

אולם במדינת ישראל שוב אין זה מספיק לשנות את השלטון, לסלק מפלגה אחת או אישים. לוא קמה ועלתה לשלטון מפלגה אחרת, לא היה המצב משתנה במאומה. מפלגת הימין סעדו אל אותו שולחן, חיפו ב"גלוי על מעשי השחיתות הפרטיים". מפלגת השמאל, שרעמו נגד "המשעבד המערבי", לא התבישו להנהיג ממחרר השעבוד, אף לתבוע לאנשיהן חלק גדול יותר.

המהפכה האמיתית לחיסול ההתנחלות הידועה יכולה לבוא רק מלמטה, מתוך חיק ההמונים והנוער. היא יכולה לבוא רק מלב אנשים המוכנים לפרוש מן הביצה, לקבוע לעצמם אורח חיים חדש, ליצור שוב בסיס לאימוץ ולמפת אישי.

לא יכולה זאת להיות מהפכה של מלים ומליצות. היא יכולה להיות רק מהפכה של תיאור סגנון חדש בהתנהגות ובלבוש, ברמת החיים ובנכונות ההקדבה. היא צריכה להיות, כמו המהפכה הראשונה של העלייה השנייה, מהפכה של מעשים, של עובדות, של קומץ נבחר הפורש מן הקיים ומציב תורן לדגל חדש.

בבית המשוגעים, האיש הבריא הוא הבלתי נורמלי. במדינת ישראל של תשי"ב האדם הישר, המתנדב, הוא המשוגע. הוא עצמו התחיל להאמין בכך, פורש לקרן זווית ומת"י. המהפכה תבוא כשאותו אדם יזכר פתאום שהוא הנורמלי, שכל האחרים משוגעים. ואז, כשכל עדת הישרים תתקבץ יחדיו, תיצור שוב קנה-מידה ברור ומוחלט מי בריא ומי חולה, מי ישר ומי נבל — רק אז יוכלו להתקבץ המונים מסביב לדגל, להשמיע את הקריאה הישנה: "מי לאדוני, אלי!" אמיל שמורק לא היה מנהיג מלהיב המ"סוגל להרים דגל, לקרוא לפרישה או למרד. לכן נראה כאילו היה כולו קול קורא במדבר, לא גרם לתזוזה המונית או להתמרדות נעורים.

אולם הוא היה בדיוק זה: האדם שנשאר נורמלי בבית-המשוגעים הגדול שהיה לו העוז להגיד בפשטות וללא צעקה: אנה ה' נורמלים, אתם המשוגעים!

וגם אחרי שקהל המשוגעים רדף אחריו בהמוניו, לסקול אותו באבנים, נשאר שקט, מעט תמה. אך הוא נשאר בדעתו המזוהה. לכן נחשב בעיני רבים לאדם תמים, לאדם שאינו מבין את רוח הזמן. כל אלה המשלים את עצמם שאפשר למגר את השחיתות, מבפנים, ושהפכו מושחתים בעצמם תוך כדי כך, התייחסו אליו באיבה.

בכל זאת היה הוא איש-השנה של תשי"ב: האדם הצנוע שהדליק נר קטן ונכנס אל ה' מערה החשוכה, בה שרצו רמשים ונחשים. האור אשר בידיו כבה, בכל זאת לא נבהל. הוא לא טרד את המערה, ובצאתו ממנה נשאר בה המצב ממש כמו ברגע שנכנס. מעשהו היה, בסך הכל, קטן מאד: הוא הוכיח שאפשר להיות אדם הגון גם במאורת נחשים זו.

מעשה קטן — אולם המעשה החשוב ביותר שקרה במדינת ישראל משך השנה הי' מיישית לקיומה.

העם

ברגע המתאים: נס

משך שנת תשי"ב קרו הרבה מאורעות, החל משביתת הימאים וכלה במשפט פצצת פנקס (ראה להלן). אולגה דאבר העיקרי שהעסיק את האזרח משך השנה היה המצב הכלכלי.

השנה החלה ברוח פסימית. במחציתה בערך נאם בי. ג'י את נאומו הגדיל על מכה. הוא פתח בזה את המשבר הגדול הראשון אחרי 13 שנות גאות. היתה הרגשה שעתה שוב לא תאסר ההתדרדרות, והמצב יתקדם מרע לרע יותר.

אולם קרוב לסוף השנה קרה שוב פלא: הגרמנים הפכו פתאום גרמנים טובים והצ"ע עז לשלם שילומים. בימים האחרונים של השנה אושר ההסכם המבטיח זרם חדש של דבירים למדינה. מצב הרוח הכללי השתפר במידה ניכרת. עם פרוץ עונת החגים שוב שררה האמונה המסורתית של יהודי ארץ-ישראל מאז ימי העלייה הראשונה: שגרע המתאים יקרה המיד נס שישבור את חוקי הכובד הקובעים את גורלה של כל מדינה אחרת בעולם.

תורת האומה

קץ המסע

בעת מלחמת העולם השנייה עלה על דעת הבריטים כי אפשר להשתמש, לתפקידו להי"מה וריגול מאחורי קווי הגרמנים באירופה, ביהודי ארץ-ישראל, שרבים מהם היו עולים שזה מקרוב באו מן האזורים הכבושים. פניות כלליות, אפילו באמצעות פקודת יום ולוחות הודעות, אל מתנדבים יודעי גרמנית, איטלקית, לשונות מרכז-אירופיות, נעו בקרב החיילים היהודים עוד בשנות המלחמה הראשונות. אם כי ההיענות לשור"חים מיוחדים (כמו לפלוגות הקומנדו; בין לחמו בהצטיינות רבה צעירים מן הארץ) היתה בדרך כלל גדולה, לא היו קופצים על גיבס בבגדים אורחיים מאחורי קווי האויב. כל חייל ידע כי להתפשט בלי מדום בשטח האויב, סרושו מוות בהתאם: כל חוק צבאי.

בין המעטים שהתנדבו, בסוף 1944, לעבור קורס צניחה בעמק יזרעאל, להשליח לאחריהם לאירופה, היתה גם קבוצה קטנה של צעירים ילידי סלובאקיה. הם הורדו בארץ מולדתם. נצטוו לעזור בארגון הפרטיזאנים. ר"אם היה לו יותר ערך מוסרי מאשר צבאי ישיר; הם עודדו את הרוחות, בעצם ההעזה שבי פעולתם.

בקבוצה היו שלושה צעירים ובחירה אחת: רפאל (רפי) רייס, צבי בן-יעקב, חביבה רייק, חיים חרמש. היתה גם קבוצה הבחורים הגיעו לסלור בקיה בחודש ספטמבר, לפני שמונה שנים בדיוק. חמשה ימים לאחר מכן הצטרפה אליהם חביבה. לאחר פחות משנה שבעות היו שלושה מהם שבויים בידי הנאצים, הוצו או להורג. רק חיים חרמש, עתה איש כפר גליקטון בשומרון, הצליח להחליק, חזר ארצה. עתה הגיע תורם של שניים אחרים מצנטי תיים.

הקבוצה לשוב ארצה: גיוותיהם של חביבה ורפי הוצאו מבית-העלמין בפראג בירת צ'כוסלובקיה, בו היו קבורים זמנית, הוטמנו באדמת ישראל. רק גיוותו של צבי נשארה בנזר; אין סכוי רב שתגיע ארבע ארצה. עקבותיו נעלמו, ואיש אינו יודע היכן, בין מיליוני קרבנות המלחמה, הוא קבור.

משפט

תבוסה

קולות הקרב נדמו. הכדור האחרון נורה. הפנו האחרון התפוצץ. התותחים, עטופים גלימות שחרות, נחו על כסאותיהם. בא רגע ההכרעה. ערב לפני כן המו בתי-הקפה שברחוב דיזנגוף, תל-אביב, משכן ארעי לגמאטה ולבוהמה (כל עוד סגור כסית בגלל עבירה על חוקי הפיקוח). כמעט מסביב לכל טילחן געש הוויכוח: יחוייבו או יזוכו? מה ושם

משמר כבוד של צנחני צה"ל ליד ארונות רייק ורייס

אחרי עמק יזרעאל: שבי נאצי

אשר לפי הוראותיהם הושמד דו"ח שירצקי ושפירצקי ובמקומו הובא לבית-המשפט דו"ח אחר מאחר שבמקורו היו שינויים ובחזקת. הוסיף השופט: לא היתה עדותם של שני החקיקים אלא סיפור שבדו כדי לשמיר על הקריירה שלהם.

מה אפשר לעשות? היתה זו אחת ממפלוגות התמורות ביותר של המטרה. משך קרוב לשעתיים הנחית השופט מהלומה אחר מהלומה על ראשה, קבל על התנהגות עדיה העיקריים. יכולתי לצאת מידי חיובה אילו הסתמכתי רק על הרושם הטוב ששני הנאשמים עשו עלי והרושם הרע של שני החקיקים. אולם בחרתי גם בדרך השניה לראות אם אגיע לאותה מסקנה.

הקהל כבר ישב באולם בנחת, המתיך לסוף בשלוח. הסניגוריה החליפה מבטים וזוויות ואף הפרקליט המחזי לא יכול היה להימנע מלהעיף מבט חריב למתנגדיו כאילו אמר: מה אפשר לעשות? פתאום התמתחו הכל: "שני האלמנטים העיקריים של התביעה" נשמע קולו העייף של השופט המכתבי, הם, שהנאשמים גילו את קו ההגנה רק כאשר הובאו לפני וכן ההודעות שמסורו. זאת היתה נקודת הבוחן של כל מערכת ההגנה של הנאשמים.

אך המשפט הבא הרגיע שוב את האיירה. קצב השופט: "אסור לי להתחשב, מבחינת החקיק, בסירובם של הנאשמים לגלות את הגנתם עד שהובאו לפני". הוא המשיך לצ"טטט שורה חד-גונית ומשעממת ביותר של משפטים אנגליים להראות כי שני הנאשמים היו רשאים לשתוק מאז נעצרו במקום הפשע. בשעה 13.15, למעלה משלוש שעות לאחר שהתחיל בהקראת פסק-הדין, הודיע השופט את המשפט הגורלי: "אני מזכה, איפוא, את הנאשמים מהאשמות המיוחסות להם ב"פרט 1 ופרט 2 של גילון האשמה".

האנשים שהצטופפו במסדרון נדחקו בכוח אל תוך האולם, הצופים שישבו בפנים התנועעו במקומותיהם בחוסר-סבלנות. אך טרם נסתיימה כל ההפרשה. נגד בן-יאיר היתה זו אשמה שניה שהשופט מצא אותו חייב בה: החזקת פצצות, חומרי-נפץ, "איבזורים אח"ריים". אני אתן עכשיו לתביעה ולסניגוריה

(ההמשך בעמוד 14)

נערכו התערבויות. ממ"מים של צה"ל ופקידי בנקים הפכו מומחים לענייני חוק ומשפט.

הדעה הכללית כמעט היתה שהנאשמים — עומס קינן ושלאתיאל בן-יאיר — ישוחררו מחוסר-הוכחות. הסדקים והבקיעים בחזית הקטגוריה, פרי ההפגזה הכבדה משך שבוע המשפט, היו גלויים מדי. אולם מעטים ציפו שתבוסת הקטגוריה תהיה כה טיאלית.

אולי באשמה אחרת? עד היום נש"מר בסוד מי ערך את חזית ההגנה, אחרי שעומס קינן החליף פעמיים את סניגורו. אולם אין ספק שמערך ההגנה היה מלאכת מחשבת. לעומת שרשרת ההוכחות הסדוקה של התביעה, שכמה מחוליותיה נפרצו לרוע, היתה חזית ההגנה אחידה ומושלמת. לא נשאר לתובע, אוריאל גורני, תלמיד גימנסיה הרצליה לשעבר, ממיסקר והייכני, אלא להיאחז דוקא בנקודה זו. ב"כ"ב, ב"בוקר קביעת פסק-הדין, הדגיש כי דוקא הגורמים בדברי עדיו מוכיחים את אמיתותם, שלא כעדות שני הנאשמים, המזדהות עד כדי כך שיש לשער שהן פבריקה מוחלטת. היתה זאת טענה מסכנה מאד מפי פרקליט בטיכום עדויותיו. היא לא הביעה את הב"חחון העצמי של מצביא בשיא הקרב. להיפך, כמפקד שכבר מכין לעצמו קו הגנה שאפשר להיסוג אליו, אישקם את השופט שאם לא ימצא את הנאשמים בהטלת דאשמה, יואיל לדון אותם באשמה אחרת, על כי לא הושיטו למטרה את עזרתם לגילוי האשמים האמתי תיים.

סמל של מצפון רע. כמעט מיד לאחר שהתביעה גמרה את סיכומה, הודיע השופט: "פסק-הדין!" מזכיר בית-המשפט יצא את האולם, חזר כעבור כמה דקות עם מוכירה ושינוי יחד ישובו לרגלי שולחן השופט והתכוננו לרשום את פסק-הדין. בקול חד ושקט החל השופט ואב צלטנר להקריא את מסקנותיו, כשעיניו נעוצות בחזון שלצדי, וחזרות מדי פעם לסקור את האולם. בשיטתו של ברול ניגש לנתח את כל שלבי התביעה, הרסם נקודה אחר נקודה. כשהגיע לנקודה בה הוא הודיע כי הוא מי שוכנע שהנאשמים לא נכנסו לביתו של השר פנקס המנות, לא נשאר, למעשה, כל ספק

חמש דקות אחר הזיכוי

קציני המשטרה יהודה שפריצק ופנחס שירצקי שעצרו את עמוס קינן ואת שאדתיאל בן-יאיר. מריהם בתמונה הם של הניכוי קורס קצינים אותו סיימו שבועות מספר אחר ליל המעצר.

עורך-הדין יעקב הגדר שותה לחיים (משמאל) יחד עם קינן (אמצע) ובן-יאיר (ימין) מיד אחר זיכויים, במסעדת בית-המשפט.

עמוס קינן ועורך-הדין ישראל כספי (ממושקף משמאל) יוצאים מבית-המשפט המחוזי, כשלפניהם העדה פנינה שוסטר (מסתירה את פניה בידה).

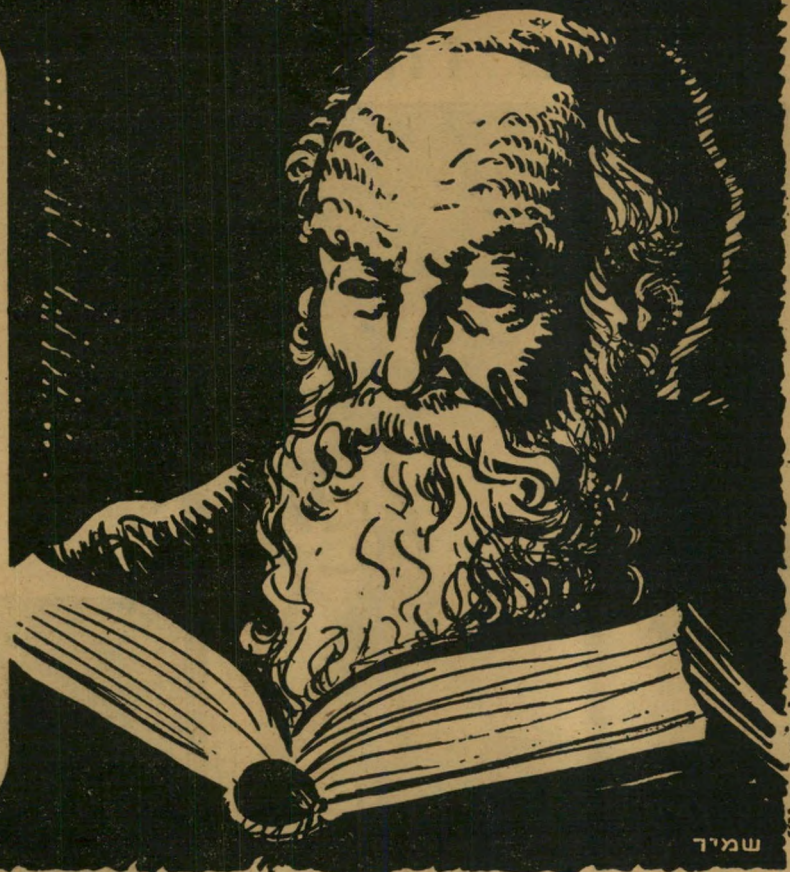

אמו של קינן צופה בכנה, האוכל את השוקולד הראשון שלו בבן-חורין, חמש דקות אחר שהוא וחברו בן-יאיר זוכו.

עורך-הדין יעקב הגדר יוצא מבית-המשפט המחוזי יחד עם בן-יאיר כשמאחוריהם עמוס קינן ולפניהם קהל סקרנים המכרך את המוזונים.

שנה טובה

בנק
לאומי לישראל
בע"מ

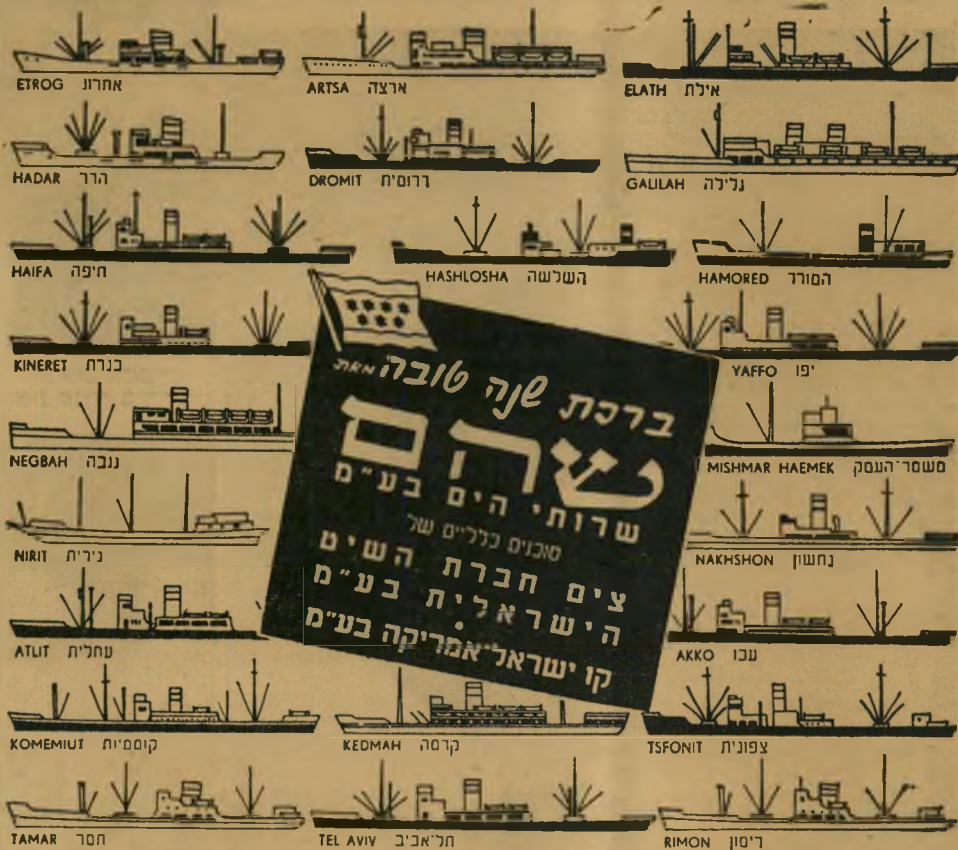

שמיר

לכל בית ישראל
שנה טובה
עסוס

שמיר

דירת הדיור
מרפסת היא שימושית

רחוב הרצל 89, תל אביב, טל. 5473

פסנתרים

קניה - מכירה - תקונים
כדורים
וסטרמן את ספיר
חל אביב, רח' רש"י 9

שרותי מוניות בשבתות

מת"א, רח' מקוה ישראל פ. אלנבי

לרמת-גן, רמת-יזחק, גבעתיים, קרית בורוכוב, גבעת
רמב"ם, בני ברק, פתק תקוה, כפר סבא, רעננה,
הרצליה, מזון השרון, הדר יוסף, תל ברוך, צהלה

מת"א, רח' בועמי פ. ככר דיזנגוף

לרמת-גן, גבעת רמב"ם, קרית בורוכוב, גבעתיים,
בני ברק, פתח תקוה, הרצליה, מזון השרון,
הדר יוסף, תל-ברוך, צהלה

מברכת את הישגים החקלאיים-חבריה עובדיה ולקוחותיה
את ציבור הפועלים ואת העם כולו בשנת קצק גלויות ובעין

תנובה

תשי"ג

סרטים

„מהומה ברחובות“

מהומה ברחובות, סרטו העובדתי-למחצה של הבמאי אליה (הסכם ג'נטלמני) קאזאן מתרחש בעיר הנמל ג'יראורליאנס והוא מס' פר על סריקה גדולה במטרה ללכוד מספר פושעים הנושאים בגופם, מבלי דעת, חייוקי דבר הריאות.

בראש הסורקים עומדים ד"ר קלינטון ריד (ריצ'ארד ויזמרק) איש השרות הרפואי של ממשלת ארצות-הברית וסרן חארן (פול דו-גלאס) בלש ציניקן.

הרדיפה מביאה את השניים למקומות מעניינים (מבחינה צילומית) כמו בתי-מרוח, נמל, מחסני תבואה, בית יורדיים. כל אלה צולמו במקום העלילה עצמו ונושאים אופי עובדתי מובהק. הבמאי קאזאן השכיל לביים את שחקניו ואת הניצבים בסרט, להפיק מהם מידה רבה של משחק משובח. כנגד תמונות אלה, חיזורים מאד הקטעים המראים את חייו הפרטיים של הדוקטור, בחברת אשתו (בר-ברה בל גידס) ובנו. כיוון שקטעים אלה מעסיקים את הבד חלק ניכר מהסרט, הם מפריעים מאד להנאה שאפשר להפיק ממנו.

„דרכון לריז“

הקולנוע יכול למלא יעוד גדול: לקרב את כל העמים זה לזה על-ידי שהוא מסוגל להראות את דרך החיים בכל מקום ומקום, להוכיח כי אנשים דומים בכל מקום. משום כך מצרעת העובדה כי לאמריקאים יש שליטה כמעט מוחלטת על שוק הסרטים. העולם מרבה לראות את אמריקה, כמה ארצות גורלות אחרות, אינו זוכה להציץ אל תוך חייהם של אנשים בארצות אחרות.

זאת סיבה מספקת לקדם בברכה סרט מארגנטינה, דרכון לריז, המתאר את החיים בעולם (התחתון) של בואנוס-אירס וריו דה-זאנירו, מגלה ספת מן ההווי של אותם מקומות.

סיפור המעשה הוא אודות כנופייה של שודדים בינלאומיים שבראשה עומד ראמון מציאדו (ארטורו דה-קורדובה) ליסטים ורודח חסר-לב. כאשר פוגש ראמון בזמרת צעירה ויפה, מינה רובאס (מארת לגראנז), הוא מנצל אותה תחילה להעברת סכום כסף גדול אל מעבר לגבול, אחר מתאהב בה. אולם מינה מכבדת עליו רומא צעיר וראמון הולך בעיניים סקוחות לקראת מותו.

עלילה מיושנת זו עובדה לסרטים מפוכה, לסרט משחק בכשרון רב על-ידי מרבית השחקנים. הצילומים מראים השפעה צרפתית בתפישתה והוליבודית בביצוע, העומד על רמה טכנית גבוהה מאד. אם כי דרכון לריז איננו מהסרטים העלולים לזכות בפרס בתחרות בינלאומית, הוא עדיף על מרבית העלילות הצפון-אמריקאיות מאותו סוג, יכול בהחלט לעניין קהל רחב.

„גד דידו הולך העידה“

שנות השלושים היו תקופת הזוהר של „הקומדיה השגעונית“ האמריקאית אשר אחד מאומניה הגדולים ביותר היה הבמאי פרנק קפרה. קפרה ידע ליצור דמויות של אנשים פשוטים שהיו יחד עם זה בלתי רגילים, אפילו מווררים, ואשר שגעונותיהם גרמו ל-

צחק עלי אצל הצופים. כן הלך קפרה עם הזרם שטנה, אותם ימים, שמאלה, שילב בסרטי „פילוסופיה מתוצרת-בית“ שלגלגה לעי שירים, ההינפיה לעניים.

מר דידו הולך העידה הוא אחד מסרטי המפורסמים ביותר של קפרה, מאותה תקופה. דידו (גרי קופר) יורש סכום כסף גדול, מחליט לפזר אותו לנצרכים. פעולה גרשון פארית זו מעוררת עליו את חמתם של האזרחים הנורמליים, המצליחים — כמעט — לכלוא אותו בבית-המשוגעים. אם כי הפילוסופיה כבר נחשנה כהוגן (בעזרת מלחמת עולם גדולה ועוד מלחמות קטנות יותר), חלק ניכר מן ההומור השופע מן הסרט עוונד מדגדג כהוגן, כשעשוע, מר דידו הולך העידה עוונדו למעלה מבינוני.

„על חורו של פשע“

על חורו של פשע הוא, לאמיתו של דבר, שני סרטים נפרדים. הראשון מראה לילה

אחר בעולם. סיפור רגשני זה עובד לסרט, עוד בראשית תקופת הקולנוע, בהשתתפות הארי בור, זכה להצלחה מסויימת הודות ל-משחקו המצויין. עתה מוגש הסרט במהדורה דוברת אנגלית, ביוזמה בריטית, בבימוי של אמריקאי ממוצא רוסי (גריגורי ראטוב) וב-השתתפות ג'י. רובינסון בתפקיד הראשי, ש-שמו שונה מדוד גולדר לג'ורג' קונסטנטין.

ז'ורג' (פגי קמינס) היא בתו המפונקת של המיליונר, מאוהבת בעיתונאי צעיר (ריי צ'רד גרין). אביה מתכנן בשבילה, מטעמים עסקיים, נשואים לבנו של שולטן אפריקאי. כדי להציל את בתה מחתונה שאינה לפי רוחה, מגלה אשתו (גורה סווינברן) לקונסטנטיין כי ז'ורג' אינה בתו. תגלית זאת משיגעת את קונסטנטיין. גם את הקהל.

בקצרה

בסוד הרואה ואינו נראה.

ג'ון הייבר, שחקנית-רקדנית כל עוד חלקים אחרים מכוסים

אבוס וקסטלו, מתאגרף בלתי נראה, פושעים במערבולת של מהלומות, רצח ובדיחות פרי מיטיביות. קרנבל בטקסס. התאחד קייל מזמר, אן מילר רוקדת, אסתר ויליאמס שוחה ורד סקלטון מבדח בסרט זמר חסר-תפוחות, אך משעשע למדי.

הפסגה הלבנה. רעיון פילוסופי שלא נוצל, תפאורת הררית מנוצלת על-ידי הבמאי להפקת מתיחות. אליזה ואל, גלן פורד. עולמות מתנגשים. התפרצויות הרי געש, רעידות אדמה, שטפונות, דליקות, ספינת-מרחב טסה אל עולמות רחוקים, בסרט אודות העתיד.

היא. סיבוב שני של הסרט הישן אודות ממלכה אגדית בירכתי הצפון ומלכתה שואפת הדמים. מאת מחבר מכתות המלך שלמה, וב-אותו סגנון.

אחד בחייו של גימיי (רוברט ריאן) בלש מרינש, משום שבעיניו נראה כל העולם כאוסף של פושעים. הוא אינו מהסס להילחם בפשע באגרופים, עד אשר אפילו חבריו מתמרמים עליו.

חלק זה של הסרט מבויים, על-ידי גימיי לאס ריי, במקצב מהיר, ממתח, אף כי באכזריות יתר. חלקו השני של הסרט מראה כיצד, בהשפעת נערה עיוורת ויפת עיניים (אידה לופינו), חוזר גימיי למוטב, מוצא את לבו. שיח „פילוסופי“ עושה את הסרט בשלב זה לחסר משמעות, מתח, שכנוע או עניין. כל מה שהושג בעשרים הדקה הראשונות שלו בזובו לריק בשעתו האחרונה.

„אכזבת אב“

דוד גולדר הוא רומן ידוע מאת הסופרת הצרפתית-רוסית אירנה נמירובסקי אודות מיל-יוגר יהודי האוהב את בתו יותר מכל דבר

לחרות חדשה. צורה מתאימה

במוצאי שבת, למחרת צאתו מבית-הסוהר, חגג עמוס קינן את חרותו החדשה בצורה מתאימה: בשעה שש אחרי הצהריים ביקרו אצלו האנשים שביקרוהו, לפי עדותו, ביום פצצת פנקס: פנינה שוסטר, אליהו חסין וגרעון יקותיאל. כמו ביום הי-פצצה, הלכו ארבעתם לקולנוע התל-אביבי גרדינה, אך הפעם לא מצאו כרטיסים והוכי-נסו חניג על-ידי מנהל הקולנוע, ישבו בשעת הסרט סערות יצרים שראו אז ראו עתה סרט בעל שם מתאים לא פחות: על חורו של פשע. בניגוד לליל הפצצה, לא יצאו את הקול-נוע באמצע הסרט. הסביר עמוס: אני לא רוצה בעין הרע. לבסוף, כמו בליל הפצצה, התפזרו בני החבורה — אליה הצטרפו כמו אז, משה סלנט ועזריזה עזיש, חניכת התיאטרון הקאמרי — בשעה 00.30 אחרי חצות. אלא שהפעם לא נפגש קינן עם שאריתיו בן-יאיר. הלה היה עסוק בעירגנים בחגיגת המאורע כדרכו שלו: הוא שתה כדת וכדין בחברת קבוצה של קצינים.

מתוך 850 טונות תפוחי האדמה שאסף חיל הנח"ל של צה"ל הוגשו שלושה שקים שי לשלושה קציני צה"ל גבוהים. גבוה הד-רה בין מקבלי השי: הרמטכ"ל יגאל ידין.

במאמר קטלני על העיתונות שאין עינה אלא לשערוריות גילה דוד בן-גוריון כי הדור ותק רב בקריאת-עיתונים. כתב ב. ג.י: „אני קורא לא רק את העיתונים של ימינו, קראתי גם את העיתונים שהופיעו בימי קורח בן יצהר ודחן ואבירם; קראתי את הי-עיתונים שבימי רחבעם וירבעם בן-נבט, וב-ימי בניהם החשמונאים — של אלכסנדר ינאי ושלוס-ציון המלכה“. מקורביו של ראש-הממשלה החלו תמהים אם כוונתו לא היתה, במקרה, לדברי הימים — חדשות העבר, העיתון המספר היסטוריה שבערכת לא-ידידו של ב.י. ג.י, ראש לח"י לשעבר, ר"ר ישראל שייב.

קתלין קניין, מנהלת בית-הספר הברי-טי לארכיאולוגיה בירושלים (העתקה) הגיר-עה, השבוע, לכלל מסקנה היסטורית חשוב-בה: יריחו היא העתיקה בערי העולם. גי-לה: בין 10 אלפים ל-12 אלף שנה.

גילתה בהוליבורד השחקנית-רקדנית ג'ון הייבר, שביקרה בארץ לפני שנתיים, סיירה בערים הקדושות: „אני קתולית אדוקה וש-איפתי האמיתית היא להכנס למנזר. משום כך לא נישאתי לאיש עד היום.“ כאשר נש-אלה אם חישוף הרגליים אינו פוגע בעקרונות הדת, השיבה: „לא, כל עוד חלקים אח-רים של הגוף מכוסים.“

גילוי אחר-הפיתוי נוסף על פארוק: אחת ממכוניות הקאדילק שלו היתה מצוידת ב-צופר משמיע קול אימים מיוחד במינו. הקול: יבכת כלב הגרוד על-ידי מכונית.

פייג דה-גור, ראש עיריית פאריס, הו-רה לגבות מס של מאה פרנקים מכל מעיל-כלבלבים הנמכר בעירו. מחיר המעיל: אלף פרנקים. התקנתו: מאותו אריג ממנו תפור-רה שמלת הגברת בעלת הכלבלב.

הרפתקאות הצוללת ההוא

„אנו-אנו בוני המדינה!“ צעק מוטקה בקול גדול. „אנו-אנו הקופצים בראש!“ הלולו לא הרהר אף לרגע. הוא קפץ מן החלון והתרסק. רותי נשמה לרווחה היא טיפסה בחבל עד הגיעה לחלון החשוד. מוטקה וטוטו טיפסו אחריה. הם היו מוכנים לפעולה.

וטוטו, ראש המחתרת, יצאה למיפקדת מפלגת אנו-אנו, כדי לרגל, אולם במספח על-הבד הופתעה על-ידי זקיה לולו שהתכוונן ל-ח-תוך את החבל. פתאום היה למוטקה רעיון גאוני, הלולו הוא איש מפלגה. מדוע לא לנצל את זה?

אחרי שהתפוצצה הגיעה רותי לכוכב מרובע, מאוכלס גזע אנשי מפלגה הקרוי לולו. שם נכלאה רותי בבית-המשוגעים, מקום משכנם של הזולזאים שנולדו בעיני-ראשית, פגשה במוטקה איש הפלמ"ח וכי-מחתרת של משוגעים. יחד עם מוטקה

תובב אלקנה רוט בין מכריו, ביקש להוואה של שש לירות ישראליות.

תעופה

הפוליטיקה היחידה; הכנסות

עיתונאי תל-אביבי שצמצל בראשית השבוע אל מנהל חברת התעופה פיליפין איירליינס בעניין שגרתי נתקל בהסבר בלתי-שיגרתי: המנהל נמצא בחוץ-לארץ, אבל אם הכוונה במקרה, לסניור חיווס גליגוס, הריהו נמצא בעילום-שם באחד ממלונות העיר.

כשגילו העיתונאי, שעתיים לאחר-מכן, את חיווס (ישו) גליגוס במלון שפתיים תל-אביבי לא התנהג איש העסקים הפיליפיני הצעיר (כבן 30), האהוד והאתליטי, שחוס הפנים ובעל העיניים הלוכסניות, כאדם המי בקר בארץ זרה בעילום שם.

גליגוס, הידוע במנילה, בירת הפיליפינים כישו המעופף (על שמו הפרטי ישו, המבוטא בספרדית: חיווס) הסביר ברורות את מטרותיו בישראל: תהיה על המצב הכלכלי של המדינה, לשם מסירת דו"ח למועצת המנהלים בתוספת אפשרות של השתכנות-ארצי בארץ. **בין השאר: יפה-פיה** פאל ("פילי") פין איירליינס" הוא קו התעופה האסיאתי היחיד העובר את ישראל. פעמיים בשבוע חונים מטוסיו בלוד, בדרכם למדריד בירת ספרד, מציגים, בין השאר, את דיילותיו היפהפיות של קו הלוכסוס הפיליפיני.

גליגוס, יליד הפיליפינים שהיה מפקד פלוגת גרילה במינדנאו בזמן הכיבוש היפאני, אינו מסתפק בביקור מטוסיו בישראל, סירר בה בהרחבה. סיכומו הראשון של גליגוס: הפתעה ממה שראו עיניו. הוא היה סבור כי ישראל היא מעברת אוהלים גדולה אחת של תושביה רעבים לחם. מסקנתו של התעופן מהמזרח הרחוק: בני הפיליפינים חייבים ללמוד יותר על ישראל, בני ישראל — יותר על הפיליפינים ושאר ארצות אסיה.

אך כשנשאל גליגוס לחתת דעתו על המצב הפוליטי בארצות אסיה, לבשו פניו מסכה של חוסר-הבעה. אמר ישו המעופף: "הפור ליטיקה היחידה המעניינת אותי היא הגדלת הכנסות הפיליפינים איירליינס".

דרכי-אדם

ארוחת צהרים בצירות

ברחובות תל-אביב, כמו בכל עיר גדולה או בינונית בעולם, משוטטים נודדים חסרי

לא לעולם ביש-גדא. החצי השני של האיגרת המאושרת מס 93543 היה בכיסו של גבר בן 40, אלקנה רוט, ששערו שיבה מתחילות לנצנץ בראשו, הודות לחיים לא קלים ביותר.

כלא משתייך לכת הוותיקים המסודרים, יצא אותו בוקר, כדרכו זה 16 שנה, את החור, שהתרגל לקרוא לו בית, השאר מאי חוריו, בחדר אפור ומחניק, אשה, חמה וילד רזה בן שבע. על הפתקה עם מספר האיגרת למלווה העממי, שהיתה בכיסו, ושקנה אותה לפני ארבעה חודשים משום "שכולם קנו, וזה מוסרי לעזור למדינה", לא חשב אותו יום. יומיים קודם לכן, כשהיה זקוק באופן דחוף לשש לירות במזומן, הרהר באפשרות למי סור את חצי האיגרת, אך לא מצא קונה. בינתיים כבר השיג את שש הלירות, שכת את האיגרת, במזומן נתפנה מקום לצרות יותר גדולות. הקיר בחדרו בשכונת בית-ישראל הישנה, בשכונת הלגיון הערבי, התחיל מגלה סימני התמוטטות. הסיכויים לצאת מתנאי דיור אלה, לאגור סכום כסף מספיק לקניית דירה, או שיכון, היו אפסיים. להגשים חלומות כאלה, צריך לא לעבוד בתיקיה של הדואר, אלא לזכות בגורל. אם אלקנה רוט היה בטוח במשהו, הרי זה היה שהוא ביש-גדא: מעולם לא זכה בשום דבר, לעולם לא יזכה.

בהכנסו למשרד, ברכו את אלקנה פניה החמוצים של חברה לעבודה: מספר איגרתה היה נמוך בשניים ממספר הזוכה ב-30 הא' לפי. בידה החזיקה עיתון בוקר, ביכתה את מזלה, שעבר עליה במרחק שני מספרים. כיוון שכל סידרת האיגרות נמכרה באותו משרד, החל גם אלקנה מתעניין, חיסט ב' כיסיו, הוציא סוף סוף פתק מקומט. המספרים החלו מרקדים לנגד עיניו. הוא ראה ולא האמין. עשרות זוגות העיניים הסקרניות שעזרו בפענוח שני המספרים הפשוטים, לא שיכנעו את אלקנה. פה נפלה טעות. לעבר בעלת הפנים החמוצים בגלל קירבתה לעיר, שר, הפליט, כי אם באמת זכה, יתן לה אלף לירות. בעזרתו של מנהל החשבונות שהח' זיק רשימה בדוקה של המספרים הזוכים, הזכנס סוף סוף לראשו: "אדון אלקנה רוט, זכית 15,000 לירות ישראליות פטורות מתשלום מס הכנסה".

לאשתו בבית חסך אלקנה את ההלם שעבר אותו בוקר עליו. בהכנסו הביתה סיפר לה כי זכו באלף לירות, העלה את הסכום מדי

עות אחרונות פרסם בכל זאת, תחילה חר' ספת במכונה הכפלה, אחר-כך מהדורה שנייה. אולם עקב השעה המאוחרת לא הגיע הדבר לידיעת הקהל הרחב, שקיבל את הידיעה הראשונה ממכשיר הרדיו. שמעון סאמט, איש הארץ וסופר קול ישראל, הודרו והצי' ליח להעביר את הידיעה כבר במהדורת הח' דשות של שעה 13.30.

החלטה אחר ראיין. ביום ראשון בבוקר הקדיש הארץ מקום נרחב מאד ל' פסקי-דין. אולם קוראים מעמיקים שמו לב שאותו גליון לא הופיע המדור. רק ביום גם ביום השני לא הופיע המדור. הפוע השלישי (הרביעי לזיכוי של קינן) הופיע עוזי שאף יודעי-דבר לא ידעו את בעליו. החל משחק נוחשים שייחסו לכל אחד מכותבי העוזי.

זוכי 30,000 הלירות אלקנה רוט וגיוריה לוי-סופר כל שעה נוספת: אלף לירות

תלעומה היה הסבר פשוט. אריה זיו, בן הפרופסור לילי פינגלנד וחניך ריגה שכתב את המדור אחרי מאסר עמוס קינן, והצליח במידה ניכרת להכניס את עצמו למיטת סדום של סגנון קודמו, הוא גם חבר ועד עובדי הארץ. בתור שכזה דרש להחזיר את עמוס קינן לעבודה, אחר שנמצא זכאי בדין. הוא סירב בהחלט לכתוב את המדור אלא אם כן יותר עמוס קינן מרצונו החופשי על העבודה.

אולם גיבור המעשה עצמו לא גילה עדיין את דעתו סופית, דחה את ההחלטה עד ל' ראיין סופי ערשן שוקן, עורך הארץ. כן לא הוחלט סופית: אם להגיש תביעות פיצויים נגד חצי תריסר עיתונים שהוציאו עליו דיבה ועלילה, בטענה שהוא אשר הסיל את הפצצה, טענה שהיא, כמוכן, כוזבת.

דרכי-חיים

תוספת לאושר: עושר

גיליה לוי צברית, ילידת ירושלים ופקידה בדואר, עמדה תחת החופה. השעה היתה שש. והאיש שעמד לידה, עמרם סופר, בע' לה מעתה, שבר ברגע זה את הכוס המסור' חית תחת רגלו. כל הנוכחים בטכס, שנערך בבית הור' של גיליה באהרן הרחובות הי' צרים של שכונת מחנה-יהודה הירושלמית, פרצו בצעקות מזל טוב! השיגרתינות.

השיגרה באיחול לא היתה במקומה, אלא שהמאחלים לא יכלו לדעת זאת. כי שעתים לפני כן בשעה ארבע בדיוק, הוצא בחיפה מתוך תוך-ענק פתק נייר ועליו מספר. היה זה המספר 93543 מהסריה החמישית, ה' איגרת הזוכה במלווה העממי בסכום של 30,000 לירות. בתיקה של גיליה היתה פיסת נייר אחרת ועליה אותו מספר: קבלה על רכישת חצי האיגרת של המלווה. הזוג הצעיר יצא מתחת לחופה, לחץ את ידי המאחלים, השתדל להפטר מהם ככל ה' אפשר מהר, בילה את ליל הנשואין ולא ידע שמאו שעתים נמנה לא רק אל המאושרים, כי אם גם אל העשירים.

למחרת נפלה הפצצה לחיק הזוג. אחותה של גיליה חטאה חטא חברתי-אנושי, נכנסה ללא דפיקה בלדת זוג בן-לילה, בישרה ל' בני-הזוג על שינוי לטובה במצבם הכלכלי בסך 15,000 לירות. תגובתה הראשונה, הי' תה היחידה האפשרית במצב זה: הבעת אי' אימון. שיחתה טלפונית עם מנהל החשבונות במקום עבודתו של גיליה, הוכיחה את צד' קת דבריה של האחות. למחרתיים החלו הצרות הקשורות במזל. את היציאה לירח הדבש צריך היה לדחות במעט, למבקרים רבו, ושמתת הנשואין נדחתה קצת לפניה.

(המשך ממעמד 10) להביע את דעתם בשאלה זו." כספורטאי שהפסיד את המשחק אך שמר על רוח הספורט ההוגן קם התובע והודיע: "בהתחשב עם עברו הצבאי של הנאשם אני מבקש מכבוד השופט להסיל עליו עונש סמלי בלבד."

שוקולד וכוס "לחיים" מה שארע אחרי זה היתה פרוצדורה פורמלית בלבד: קביעת התפצית שיוחזרו לנאשם ואלה ש' יימסרו לצבא, חתימת פרטיכל של פסקי-דין, "לשחרר את הנאשמים אלא אם יש נגדם ה' אשמות אחרות". אולם באוירה המתוחה מי' חוסר-סבלנות שכת השופט למלא אחר צעד פורמלי נוסף: חתימה על פקודת השיחרור. אנשי שרות בתי-הסוהר נאלצו לנסוע אליו כעבור שעתים, לבקש ממנו למלא את החסר.

מיד עם מתן פסקי-דין הפך אולם בית' המשפט לחדר-קבלה משפחתי מלבב: ידי' דים וקרובים — וסתם זרים — הצטופפו סביב שני המשוחררים, לחצו את ידיהם, חיב' קום, תחבו לידיהם חפיסות שוקולד. גם הי' שוטרים שמתפקידם היה ללוות את השניים חזרה לבית-הסוהר נראו שמחים על כי אין להם עוד להקפיד במציאת.

למשפט, נסתיימה הפרשה סופית: מסביב לשולחן קטן הרימי "נפשות המחיה" וכל מי שרצה להצטרף אליהם כוס לחייהם.

עיתונות

הסופרים ישבו על סיכות

לעיתוני הערב היתה פצצת פנקס מתנה מן השמים. המעשה בוצע בשעה שלא איפה שרה לעיתוני הבוקר הגבה רצינית. שני עיתוני הערב תחרו ביניהם אותו יום בניפות המעשה, בגילוי פרטים פיקטיביים על שני האנשים שהם חשבו אותם למבצעי. כתיצאה מכך עלתה תפוצתם כמעט 50 אחי'.

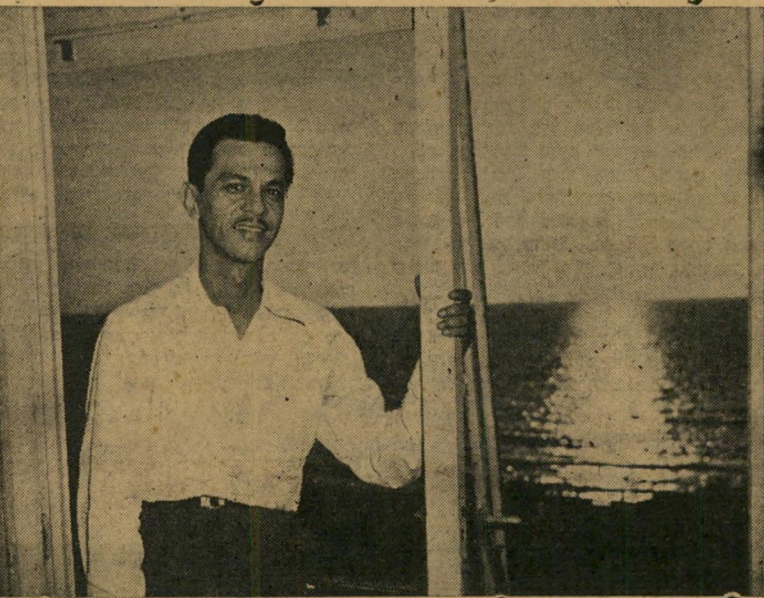
היה זה כאילו רצה השופט צלטנר להת' נקם בהם. כי הוא קבע למתן פסקי-דין בדיוק את השעה הרעה ביותר בשבוע מבחינת עיתונות הערב: ביום הששי בצהרים, אחרי פג' רת עיתוני הערב (המודפסים ביום הששי בשעה מוקדמת יותר). הקהל, שרובבות ממנו חיכו בקוצר רוח לידיעה על תוצאות המשפט הסנסציוני ביותר של השנה, יכול היה לק' בל את הידיעה העיתונאית הראשונה רק ביום הראשון בבוקר.

יום לפני כן ארע משגה לידיעות אחרות. נות. הסופר הודיע בטלפון את הידיעה שה' שופט הפסיק את המשפט לכמה דקות כדי לשקול את תביעת הקטיגוריה להשמיץ עד' יות חדשות. עורך הידיעות כדפוס הכתיר כותרת זו, בפיוות, ככותרת שהודיעה כי השופט קיבל את הבקשה.

למערב נשאר להעמיד את הקהל על די' טעות — השופט דחה את הבקשה, לא את המשפט. אולם רבים, שלא קראו את מעריב, נשארו בדעה שהמשפט נדחה.

ענה רצו העיתונים להימנע מטעות דומה. הסופרים ישבו על סיכות, התנדנדו לסירור' גין בין אולם בית-המשפט והטלפון הציבורי. אחרי המלים הראשונות של השופט כבר ניתשו את התוצאה, אך חששו להביא ניתוש זה כידיעה לפני הקורא.

כן קרה שעיתוני הערב לא הביאו את הידיעה. כשקיבלו אותה, בשעה 12.30, היתה להם הברירה להוציא מהדורה מיוחדת. מי' ריב נמנע מזאת, מתוך שיקול מסחרי. בע' שעות אחר-צהרים חלשה המכירה. ידי'

"ישו המעופף" חיווס גליגוס

אהוד, אתליטי, שחום-פנים, מלונטן-עניינים

גג או מקצוע, ישנים בגנים הציבוריים, גיוונים על לחם יבש, מים, שיירי אכל. אחד מאלה היה יצחק גולובורבסקי. הוא לקוי בשכלו, אך אינו משוגע במידה שמוסד סעד אויזשוהו ימצא לנחוץ לשכנו בבית חולירות. בשבוע שעבר, בעת שהרעב תקפו, עשה מעשה רגיל: חזר על שפתחים, ביקש ארש חת'צהרים. בבית רגיל היו מטפלים בו באחת משתי צורות: נועלים בפניו את הדלת או גישים לו פרויז מזון, משלחים אותו לי' דרכו. אולם הבית בשדרות רוטשילד המ' צילות שעל דלתו התדפק אותו יום, לא היה בית רגיל. בעצם, לא היה הבית, בלבה של תל-אביב, כלל שטח ישראלי; הוא שייך לצירות בריית-המועצות.

שעה בעוד אלף, עד אשר גילה לה בערב את הכל. ההוצאה הראשונה שהזכירה הביאה עמה היתה לבית-המרקחת: כדורי ורונאל, להם נזקק אלקנה כדי שיוכל להרדם. וכל בוקר כאשר הוא מתקורר משנתו, חוזרת תופעה: אלקנה משוכנע כי חלם. אלקנה מתכוון ל הוצאה נוספת על חשבון זכיתו: ביקור אצל רופא עצבים, שישחרר אותו מה אידיאה פאגוט גשמיות יותר ומספרו לא זכה כללי' דאגות גשמיות יותר. על-מנת לפדות את האיגרת, זקוק אלקנה רוט לעז' שש לירות שהוא חייב אותן בתשלומים. ארבעה ימים לאחר שהפך לבעל 15,000 לירות בתיאוריה, הסי'

חתימה

בין חמש: המקום החמישי

כששמעו החותרים על נבחרת ישראלית שהשתתפה בתחרות סירות-הצלה בארצות הברית מחו נמרצות. סיבת המחאה: הסיי רוב, המוקדם יותר, לשגר משלחת חות' רים לאולימפיאדה, בה הבטיחו אווהימי שוט לתפוש מקום נכבד בזכות הישגיהם בכינורת.

לא משרד האוצר, המקציב מסבץ זר ל- נסיעות ספורט, ולא המחלקה להכשרה גופ' נית, המאשרת אותן, ידעו על נבחרת חות' רים שיצאה לארצות-הברית.

השערת החותרים: מלחים עריקים או סטור דנטים ישראלים משועממים לקחו חלק בתח' רות עולמית, בחברות כירות הצלה שאיש, מלבד קוראי האותיות הקטנות בעיתוני הס' פורט, לא שמע עליה, ותפסו את המקום החמישי בין נבחרות חמש הארצות שהשי' תתפרו באליפות.

רביעיות ושמיניות. אגודת החותרים- המספחת את הענף יחד עם הפועל, זכור לזון, מועדון החותרים התל-אביבי וצופיהם, החליטה לקיים סדרת תחרויות יותר רצי' נית, חפישה מתחרה ראשון. הנבחרת שנמ' צאה: המועדון התורני גלאטסטר (שקביצת הכדורגל שלו תופסת מקום נכבד בליגה התורנית) שישגר צוותות רביעיות ושמיניות. הפועל תל-אביב לא הסתפקה בגלאטסטר התקשרה במיוחד עם חותרי פנרבאחציה שי' נענו להזמנה. כי פנרבאחציה אינה מסתפקת בשיגור כדורגלניה בלבד, מוכנה אף לה' ציג את חותריה.

כדורגל

פחרון לצנע ולחום

משה (מוסטס) פוליאקוב, המאמן נמוך- הקומה של כדורגלני הפועל, לא הסתפק ב- קבוצת כדורגל אחת. הוא הכין את נבחרת הכדורגל של צה"ל שיצאה לקפריסין בתור' פים ובמחולות נחלה כשלו מחדיר. מאידך, הוא הצליח להעלות את הפועל פתח-תקווה מקבוצה בינונית לאחת הטובות בארץ. אך לאחרונה רק נכח במפגשי כדורגל, לא לקח חלק באימון שהקנייהם. כי מהגדס מח' לקח המדיניות העוסק באימון כדורגלנים ציפה להחלטה סופית של קבוצה מרחבתית שהומינה את מוססה להיות מאמנה, הקבר' צה: אלופת האי קפריסין, ציטינקיה, בעלת השחקנים התורניים.

קבלת ההצעה הקוסמת היתה פותרת ל- מוססה את בעיות הצנע והחום לתקופה די' ארוכה. כמירכין היתה גוטלת את הייחוד מ- רגליו של מאמן ישראלי אחר, השובה באי (הבריטי-תורני) יוסף קינסטלר, מאמן הקבוצה הקפריסאית אפועל שוב לא היה נש- אר המאמן הזר היחיד באי.

חיפה

זבל לזהב

לא יאסוף אדם אשפה, לא יוציא אשפה מפחים, לא יעסוק במכירתה..."

הוראה זו הכוללה בחיק עור הדש שיר' צא בשבועות הקרובים עלידי עיריית חיפה אתהיה אות ההתחלה למפעל עירוני חדש העלול להכניס עשרות אלפי לירות לשנה, לעזור במידת מה לכסות את הוצאות העי' רייה.

לפי חווה שנחתם בין עיריית חיפה לשני קבלנים חיפאים, יעסקו השניים, בעזרת מנ' גנון מיוחד שיוקם לשם כך, באיסוף הזבלים והפסולת המצטברים בפחי האשפה של התור' שבים. במובלה מיוחדת, שתוקם לשם כך

שני גורי הליאיות בכוכבם בנג'ה-החיות בתל-אביב למרובעי רגליים: יחס מיוחד

ושתתפרע על פני שטח של 50 דונם, ליד בתי הזיקוק, תרכוז פסולת זו לשם גיצול תעשייתי, פיסוט במות. החברה בעלת הזכויות התחייבה לספק ל- עירייה 30 אלף פחי אשפה חדשים ומיוחדים והעירייה מצדה תעשה מאמצים לחנך את האזרחים להפריד בין שיריי מזון לפסולת אחרת, להרגילים להשליך כל סוג של אשפה בפח מיוחד לו.

בחווה הזכיון, שניתן לעשר שנים, נאמר בין השאר כי אם תעלה כמות האשפה על 350 מטר מעוקב ליום, תשלם החברה 50 פרוטות נוספות לכל מטר מעוקב מעל לסכום שנקבע לכמות קטנה מזו. התפאר פקיד עירייה חיפאי: "כך הופ' כים בחיפה זבל לזהב".

שנה, כפי שנתברר מן החפירות הארכיאור' לוגיות שנעשו בעת האחרונה בחצר הבית שברחוב ינאי 17, צפון תל-אביב. בה נמצא, בין השאר, כבשן עתיק מן התקופה הכלקור' לתית, שהיא תקופת הביניים בין הטרור' היסטוריה להיסטוריה, ואשר שימשה מקום מחבואים אהוד על ילדי השכונה.

האחראי לחפירות הוא המהנדס יעקב קפלן הממושק, מנהל המדור הארכיאולוגי של עי' רית תל-אביב, שסימן, בתחילת עבודתו, את כל המקומות המצויים בתחום תל-אביב רב' תי, בהם לדעתו היה כדאי לבקש עתיקות. עפרונו נח על מקומות כמו תל-גרישה, תל' קאסילה, תל-כדאדי, שצלולום זר ביותר ב- השוואה לשמות הרבה יותר תל-אביביים כמו מוגרבי, כסית, רובל, אולם חישוביו של ה' ארכיאולוג קפלן לא היו מוטעים: במקומות

בית הצירות הוא בדרך כלל שקט ביותר. אך לעתים רחוקות; כמו ביום חג בו מוד' מנים לשם אורחים חשובים ממחנה השמאל בארץ, בוקעים מאחורי קירותיו קולות. מור' עטים ביותר הם הבאים ויוצאים באותו בניין בשאר ימות השנה.

כאשר דפק גולורובסקי על דלת הצירות, מהרו אנשי המשמר הסובייטים לחייג את המספר 4444, בקשו גיידת משטרה להרחיק משם את האיש.

הרופא שבדק את גולורובסקי החליט מיד פי, בניגוד גמור לדעת פקיד הסער, מקים העשוריה הוא משוגע העלול לסכן את שלום הצבור; ציוה להכניס אותו למוסד מתאים, בטרם יגרם נזקים חמורים יותר.

חיות

הזמנה לשנה הבאה

מארכת מטוס אלעל בקו דרום-אפריקה- ישראל עמדה בשבוע שעבר בפני בעיה חמור' רה: שניים מנוסעי הקונסטליישון לא שבעו נחת מן הארוחות שהוגשו להם, רטנו בחור' סר-נימוס לכל אורכה של הדרך. היו אלה שני גורי לביאות שנשלחו כשי מעיריית יוהנס' בורג אל גן החיות בתל-אביב, אוכסנו ב- כלוב בבטן המטוס הענק מבלי שאיש מן הנוסעים שמע את שאגותיהם. משיירו האור' חים מרובעי הרגליים בשדה התעופה בלוד, זכו ליחס מיוחד, עברו ללא תקלה ובמהירות את שולחנות המכס, הוסעו במכונית מיוחדת תל-אביבה, אל גן-החיות.

ד"ר אריה לויט, ממנהלי גן-החיות, שטי' פל, בהיותו ביוהנסבורג, בהעברת הגורים ארצה, הבטיח לשלוח בתמורה חיות צבריות לאפריקה. עתה יהיה עליו להפס יתב כדי למצוא חיות שהן נדירות בארץ הגיונגלים. מאלפן של החיות גיוני, טרם החליט לתת לגורים שמות. "קודם כל עליהם להסתגל לאווירה החדשה", הסביר. "רק אחר-כך יקבלו את שיעורם הראשון, יכוננו בשמות. בין כה וכה עודם קטנים".

צלם עיתונות מדרף תמונות שהעפף מבט בקורים, הסכים להערתו של המאלף כי הם עדיין קטנים, נכנס לכלוב כדי לצלמם. הגורים חשפו לעומתו את שיניהם, הפליטו שאגות קלות, אבל הצלם יצא חי מתוך ה' כלוב.

גיוני טפח על כהפו של הציג, הזמין אותו לבוא בשנה הבאה, ולהעז להכנס לכ' לוב האריות המגודלים.

עתיקות

תל-אביב של משה

מעטים מאלה הפוסעים ברחובות הזפת ומדרכות המלט של תל-אביב, מעלים על דע' תם שהעיר העברית הראשונה אינה בת 43 בלבד כמו שכתוב בהיסטוריות הציוניות אלא לפחות ישישה שכבר מלאו לה ששת אלפים

תשבץ 133

(ערוך על-פי מתכונת הכתיב העברי המלא)

		8	7	6	5		4	3	2	1
13				12	11			10		9
	18			17			16		15	14
					21			20		19
		24				23				22
			28	27			26		25	
		32			31			30		29
37		36			35				34	33
				39						38
		43		42	41					40
			47		46		45		44	
					49					48

ידוע בציבור יותר מן המשורר האמריקאי הדגול בעל אותו שם: (49) בירה במרחב. מאונך: (2) אוסף כחות: (3) ... תועי מד' בר' (ביאליק); (4) ... לנו, מחל לנו, כפר לנו (מתפילת יום הכפורים); (6) עומד מעל לכולנו; (7) ישוב בדרום; (8) שמו את רגליו ב...; (9) לבוש לרגל; (11) בזה עבד פיגארו; (13) כינוי לעולמם של אנשי האומנות והספרות; (15) והנחש היה ... מכל חיות השדה; (17) ... ולא גים; (18) פרח קודם הפתחו; (20) העובדים מצפים לה כל ימות השנה בכליון נפש; (23) מוכר בחנות; (26) צירלס אורד ... ממניחי היסודות של ההגנה; (27) דניאל ב ... האריות; (28) עיף; (29) מזון ... והנעלה ... שלוש הדברים אותם צריך משרד האספקה לסי' עלידי רומי העתיקה; (32) יפה ... עם דרך ארץ; (34) "היושב על ... הארץ ויושבי חגבנים"; (35) בעל מילון ידוע; (37) רב-אלוף; (39) בלילה מתמלא בו חלל הגיוגל; (42) בוך; (44) אפרים ... זהב, מאנשי קול ישראל; (45) שקוע בשניה; (47) מפץ אור.

פרסי ספרים לפותרי תשבץ 131 אברהם גרוסמן, תל-אביב, שכי' הרכבת 8 אני ליבוביץ, ירושלים, בייס לאחיות הדסה אורה מורק, ראשון-לציון, שיוכן טלע

„כך גרשתי את פארוק“

השבוע קיבלה מערכת השבועון הצרפתי פארוק-מאטש" מיכר מכתביה בקהיר: הגנרל נגיד קיבל אותנו למשך לילה שלם בביתו וזו סר לנו את כל פרטי ההפיכה הצבאית. וזה הסיפור כפי שנמסר לכתבים מפיו של הגנרל:
 „קשה לי לומר מתי בדיוק כלתה סבלנות העם והצבא מהשחיתות שהדיקטטורה של פארוק הולידה. אני יכול רק לומר כי בשנת 1947 חדלו הקצינים, למרות נאמנותם, לעל כל את הגלגלות המרות שפארוק הושיט להם. זה עתה מינה המלך את הגנרל איברהים עטאללה, משרתו השנוא ביותר על הצבא, לתפקיד רמטכ"ל. אז נתכנסו כמה קצינים שהחליטו לארגן את המאבק, הוגה הרעיון היה רשאר מחנא. היום קולנו ואחד משלושת העוצרים.

תחילה היו סביב מחנא רק בודדים אך כולם צעירים ונלהבים. תנועתם לקחה לעצמה את השם „אידובאט אל-אחראר“ — הקצינים החופשיים. הם ידעו היטב כי על מנת לשמור על סודם היה עליהם להרחיק את הקצינים הגבוהים. אני עצמי לא ידעתי על קיום הארגון; בעיניי הייתי זקן. אך חיש מהר הוברר לכל שאני התנגדתי בחריפות לעטאללה והצעירים החלו מתעניינים בנגיב „זקן“.

אחרי זה באה מלחמת פלסטין. כולנו יצאנו אליה נלהבים — ובקצרים הצעירים שבינינו, היה מלכנו ומפקדנו הבטיחו לנו נצחון ותהילה. אך אותם מנהיגים מכרו את אבק השריפה שבכדוריהם: יכולנו לחלוח כאות נפשונו על ההק — הכדורים לא יצאו. הנצחון הצבאי היה לתבוסה משפילה. אנחנו המשכנו לחלום. אבל הבינונו.

אני פקדתי על יחידות מחץ בקו הראשון של החזית. שלוש פעמים נפצעתי קשה — אך כל לוחמי החזית ידעו את שמי. יום אחד, מיד לאחר שנפצעתי, ביקשו כמה קצינים צעירים לשוחח עמי. וכך, בתחילת 1949, נתקבלתי כחבר הארגון הסודי של הקצינים החופשיים אשר מטרתו השתנו במקצת עם המלחמה: לא היתה זאת יותר שאלה לגמור עם עטאללה בלבד, כי אם עם המלך ומשטרו.

הסוד נשמר היטב. בראש הארגון עמד וועד מרכזי בן תשעה חברים (הוא הוגדר לאחר מכן ל-12). אני עצמי לא הכרתי מעולם יותר מארבעה או חמישה מהם. הם נהגו להתכנס רק לדין בשאלות החשובות ביותר — ורק בקבר צות קטנות. וועד זה הוא שהכין לראשונה את תוכנית ההפיכה. אני לא אגלה את שמות חבריו — לטובת התנועה עליהם להשאר אלמונים.

כמה עיתונים זרים כתבו שההפיכה הוכנה בלעדי וכי רק אחרי ביצועה נודע לי עליה. זה לא נכון. השתתפתי בתנועה מתחילתה. אולם בפועל גנרל ראיתי את זה כתפ קדי — בטרם נעבר לפעולה — להטב את תשומת לב הממשלה למעורר שרצונו בתיקונו. לשם כך שלחתי דוחות רבים למסמס אל-נחאס ולשר הפנים סראג אל-דין. בדרכים בלתי ישירות פניתי אף למלך. אך איש לא שם לב; לא קיבלתי אף תשובה אחת. ואז החלטתי לפעול. הצעירים חיכו רק לזה.“

בסר הכל: תשעה פצועים

„בתחילת השנה הורה המלך לסגור את מועדון הקצינים שנבחרתי לראשותו על אף התנגדותו. זה היה האות. לפי ינינו עמדו שלוש ברירות: אחרים רצו לפתוח במסע מתואת, להמסיר מיברקים ומכתבים לכל עבר; שרתי: התמרדות גלויה היתה רק מביאה לשפיכת דמים. נשארה לנו ברירה אחת: לעצור את כל הקצינים הגבוהים, המסוכנים לנו. בחרנו בבירור זאת. נערכה רשימה של כמה עשרות גנרלים וקולונלים, ובשבועיים שקדמו להפיכה עצמה, סימנו את כל פרטי התוכנית.“

רוב הקצינים רצו שתאריך ההפיכה ייקבע לרביעי באוגוסט. היו לזה שתי סיבות: הראשונה והחשובה היתה כי בתאריך זה היה צריך לחזור לקהיר גדוד חיל רגלים מאומן מרצועת עזה. שנית — הקצינים רצו לקבל את משכורתם ולתת למשפחתם, כי חששו כי זאת תהיה משכורתם הראשונה. למרות שקיוונו שנוכל להצליח, ידענו כי היו גם סיכויים שניפגש כולנו בבית-סוהר או לפני חולית אש.

לבסוף התפתח המצב במהירות כזו שנאלצנו לפעול הרבה לפני הזמן שנקבע. אני דווקא שמחת על כך. מלכת-חילה התנגדתי להשקיה הרבה שהיתה עלולה ליטול מידיו את יתרון האפתעה. כי כבר אז החלו מודיעי המלך להריח שמשוה מתבשל. אז נודע לי כי באותה תקופה קרא פארוק למוחמד חידר, המפקד העליון ואמר לו: „צריכים מיד לגרש את נגיד 12 הקצינים שאחא בודא שמעת עליהם.“

חידר הודיע כי לא שמע על שום 12 קצינים אבל היה מוכן להתעניין אודותם. לא נתנו לו את השמות: החלטנו לנסות את מזלנו עם הגדוד האחד שהיה אותה שעה בקהיר.

עתה לפני שנבאר לפרטי הביצוע אעשה את מאון האי-בדות: כמעט ולא היה. האפתעה היתה גמורה: הכל בוצע במהירות כזו שאף אחד מהקצינים אותם עצרנו לא הספיק להתנגד. רק לפני המטה של הגנרל פריד (הרמטכ"ל) נתקלנו בהתנגדות. אנשי המשמר של פתח באש. שני חיילים נהרגו — אחד שלהם, אחד שלנו. היו אלה הקורבנות היחידים של ההפיכה. בסך הכל היו תשעה פצועים: אחד בעיר, שניים במחנה של חיל. האויר, ששה לפני ארמון המלך באלכסנדריה, ששה אלה היו שייכים למשמר המלכותי.

ואלה, כפי שרשמתי אותם בלוח המיבצעים שלי, פרטי ההפיכה מדי שעה בשעה, עד שפארוק עזב את מצרים. 20 ביולי — ממשלת חוסין סירי התפטרה לאחר 18 יום של שלטון. המלך הטיל מחדש על הילאלי להרכיב ממשלה.

הדוחות סוערות. 22 ביולי — הילאלי הרכיב את ממשלתו. ברצו זה הגיע המאבק בין המלך והקצינים סביב שאלת ראש המועדון לשיא. מאז נבחרתי לתפקיד זה בינואר שאל עקש המלך על מינוי הגנרל סירי עאמר, סירב לקבל חמש

הצעות פשרה שהובאו לפניו. הקצינים מפגינים את התנגדותם בגלוי, מסרבים להכנע. המלך, בכעסו, נתן הוראה לסגור את המועדון.

יחד עם זה, למרות ששלושה ראשי ממשלה, עלי מאהר, הילאלי וסירי, תבעו שאתמנה כשר המלחמה, הוא ממנה במקומי את גיסו, הקולונל איסמעיל שרין, בעל אחרות פאזויה. שני מעשים אלה הם הקש האחרון. הוועד המרכזי מחליט לפעול, קובע את שעת האפס ל-24 ביולי, 1.30 אחרי חצות. בינתים, למרות הסודיות המוחלטת, מהלכות שמועות בקהיר שהקצינים אינם שקטים. לשם הבטחון, מחליטים לקדם את שעת האפס ב-24 שעות.

ערב ה-22 ביולי — אנו נותנים פקודות ליחידותינו לצאת ממחנותיהן ולהתרכז בהילופוליס, 10 ק"מ מקהיר. 3.000 חיילים מכל החילות, תחת פיקודם של 300 קצינים — כולם במדי קרב ועם ציוד מלא — נעים לעבר הנקודות האסטרטגיות של הבירה. אני נוטל לידי את הפיקוד. הקצינים מקבלים פקודה להיות מוכנים לשעה 22.30.

22.30 — בכל קצות קהיר תופסים הקצינים את עמדי-חיהם. הכל עובר בשקט.

23.00 — קצין צעיר מתייצב במטה. הוא מודיע כי בצאתו חמוש וחגור ראו אותו שני אנשים שהוא חושש כי הם מודיעי של המלך. אכן נראו אותם שני אנשים נכנסים למטהו של הגנרל פריד.

עתה בודא גילו את הקשר. אנו מחכים. **23.00 עד 1.30, שעת האפס** — יחידות מוברות מכתרות את כל המחנות. הן מקיימות קשר אלחוט. החיילים עדיין אינם יודעים שהם מבצעים הפיכה צבאית. חיל רגלים, בתמיכת שריון, משתלט על בניין רדיו קהיר.

מאת גנרל מוחמד נגיב

והמרכזיה הטלפונית. בהצטלבויות החשובות הועמדו נטקים, לכל מקרה שיבוא וכדי להפגין את כוחנו. כל שדות התעופה הוקפו.

נגיש למעצר הגנרלים והקצינים הגבוהים ללא יוצא מן הכלל. בלילה זה אני הגנרל המצרי היחיד הנמצא חופשי. אף לא היססתי לעצור את אחי, הגנרל עלי נגיב, מפקד אזור קהיר. אחי עלי, הצעיר ממני בשנה אחת, הוא אחד הקצינים המזהירים ביותר של חיל הפרשים. הוא אינו נגדנו אך אינו יודע על קיומנו: לא אמרתי לו מאומה כדי לא להכניסו בסכנה. חשבתי שבמקרה של כשלון מוטב כי אחד מאתנו לפחות יישאר בחיים.

יום ד', 23 ביולי, שעה 1.30 — עוצרים את מפקד חיל השריון, חסן חישמת שנשלח על ידי הגנרל פריד „לר את מה מתרחש“. אנחנו נושמים לרווחה: החקירה הופי-סקה לפני שהתחילה. כמה דקות אחרי כן נעצר פריד עצמו במטהו.

02.00 — הוועד המרכזי שולח שני קצינים לשגרירות האמריקאית להודיע על המתרחש ולהרגיעם. הוועד מבקש ממני לקבל לידי את הפיקוד על הצבא המצרי. אני מסכים. **06.45** — לפי כל הדוחות, ההפיכה הצליחה. אנו מחוים קים בכל הנקודות האסטרטגיות. בכל מקום שורר שקט. אין אבידות, אין התנגדות. הצבא שולט במצב.

07.00 — תחנת השידור משדרת את שלוש ההודעות הראשונות של ההפיכה. בשמי, מטוסי סילון ומפציצים חגים מעל העיר. אין מנה להודיע. אנשים יוצאים לעבודה כרגיל. **יום ד', לפני הצהריים** — ראש הממשלה הילאלי קורא לי לאלכסנדריה. אני מתנצל ואומר שאיני יכול להע-נות. הממשלה שולחת לקהיר את מורטאד אל-מראגי במטוס מיוחד. מיד בהגיעו הוא מטלפן לי: „בוא למשרדי“. אני עונה לו כי אם ברצונו לראות אותי הוא יכול להתייצב במשרדי במטה. מראגי חוזר לאלכסנדריה. שם מודיעים לו שיחידות הצי הודיעו זה עתה על הצטרפותן לתנועת קהיר. אני נותן פקודה לצי לשמור על מחורסה. אניית השע-שועים של המלך.

בראש קבוצת קצינים אני נגיש לביתו של עלי מאהר (הוא היה מורי בפקולטה למשפטים) ומבקש ממנו לקבל את ראשות הממשלה.

14.30 — עלי מאהר מודיע לי שהמלך פנה אליו שיר-כיב ממשלה. אני נוסע אליו, נשאר עמו משך שעותיים. **יום ה', 06.00** — עוד ישיבה עם מאהר, היוצא לפגישה עם המלך באלכסנדריה.

13.15 — המלך מקבל את רשימת השרים. עלי מאהר נכנס למשרד. ראש הממשלה באלכסנדריה. הוא מודיע לי שהמלך הסכים לכל תביעות הצבא, מינה אותי למפקד על-יון. זה כבר לא יעזור לו. בישיבת הוועד של אתמול החלטנו לתבוע את התפטרותו המיידית.

יום ו', 25 יולי — קצין תחעד המרכזי הגיע לאלכ-סנדריה ומנסה לברר את מקום המצאו של המלך. יש לו שני ארמונות — מוסנזה וראס אל-חין. הוא גילה שהמלך בראס אל-חין. מכל מקום, פן יכרה, אנו מחליטים להקיף

את שני הארמונות, בבוא העת. עם שחר משלטות יחידותינו על הנקודות החשובות בעיר לאלכסנדריה. יחידותינו נוהרות מקהיר ברכבת וכביש המדבר לאלכסנדריה. אני מגיע במטוס, קובע את מטי במחנה מוסטפא באשא, מחליטים לפעול נגד המלך בשעות אחר-הצהרים אבל איחורן של כמה יחידות שהיו צריכות להגיע מקהיר מעכב אותנו. שעת האפס נדחתה ליום שבת, 07.30.

17.00 — כל קציני הצי, אים אלי להביע את אמונם. **יום שבת, 26 ביולי** — במשך כל הלילה ניסח הוועד את האולטימטום שיוגש למלך.

04.00 — יחידות השריון שנשארו בקהיר עוזבות את מחנותיהן להקיף את ארמונות המלך שם. פן תנסינה יחידות המשמר שלו להפריע. אותה פעולה נעשית באלכסנדריה. **07.00** — כוחות גדולים של שריון, חיל רגלים, תותחי-שרה מקיפים את ראס אל-חין. כל לועי כלי הנשק מכוונים לארמון. דרך פירצה במוסך משתפכים חיילינו פנימה, שמים מצור הדוק על בנייני הארמון.

07.30 — במקום להעמיד את אנשי מאחורי הטנק, העמיד אותם אחד הקצינים לפניו ונתן הוראה להתקדם. הם מתקדמים כמעט עד חומות הארמון כאשר המשמר המלכותי פותח באש קלעים. אנשינו משיבים אש. למולנו שומר הקצין על קור רוחו, מתייצב מול אנשיו ופוקד עליהם להפסיק את האש. יש ששה פצועים — אבל זה היה כדאי. היריות, שהעירו את המלך משנתו, הבהירו לו את חוסר הטעם בכל התנגדות.

09.20 — אני מוסר לעלי מאהר את האולטימטום שע-ליו למסור למלך. נתנו לו מספיק זמן להרהר על מצבו ולחשוב על תשובתו. אני מתחין במטה.

11.00 — עלי מאהר חוזר למשרדו. אני ממחר אליו. בידו הוא מחזיק את כתב התפטרותו של פארוק. הוא נכנע לאולטימטום שדרש שיתפטר בשעה 12.00 ויעזוב את מצרים עד שעה 18.00.

12.00 — פארוק חדל להיות מלך מצרים. **17.35** — המלכה נארימאן, המלך החדש, פואד השני, ושלוש בנות פארוק עולים על האניה מחרוסה העוגנת בנמל הגובל עם הארמון. פארוק נשאר בראס אל-חין. מסביבו נאספים אחותו פאזויה ובעלה איסמעיל שרין, אחותו פאזיה ובעלה, ראש הממשלה עלי מאהר, השגריר האמריקאי ג'פרסון קפרי ואיש השגרירות רוברט סימפסון. פארוק רואה בנוכחות האמריקאים ערובה שניתן לו לצאת בשלום.

17.45 — פארוק מפרד מאחיותיו. יחד עם קפרי, שרין, מאהר וסימפסון הוא יורד במעלית וניגש למזח הפרטי של הארמון. אני לא הייתי שם לחזות בכל זה. המלך-לשעבר צועד באטיות אל סירת המנוע הממתנית; התזמורת מנגנת את ההמנון המלכותי שעה שקצין הצי מוריד את דגל המלך, מקפל אותו ומוסר אותו לעלי מאהר, המעביר אותו לפארוק. משרתי הארמון עומדים בצד, בוכים ומתחפחים. התותחים יורים 21 פגזים לכבוד המלך-לשעבר. הכל מתנהל בכבוד ובשקט רב. הקצינים מתמחחים וזם. **18.03 (ברייק)** — המלך-לשעבר מפליג למחרוסה.

מאז 1942 השתנו הרבה דברים

ועכשיו אני רוצה להסביר מדוע נעדרתי מכל המעמד הזה. לפני קבלו את האולטימטום, העמיד פארוק שני תנאים: שנתי לו להפליג במחרוסה ושאררה אותו לפני צאתו. הסכמנו — ביוזם שהחלטתי, בין כה וכה, להפרד ממנו אי-שית, כיאה לקצין.

עזבתי את המטה שלי בזמן כי רציתי מאד להגיע לאר-מון לפני שעה ששה. אולם לא לקחתי בחשבון את ההצטופות ברחובות לאלכסנדריה הצהרית. מישהו הכיר אותי והמנון הצטופף סביב מכוניתי ולא נתן לי להתקדם; נאלצתי לחלוח עשרות ידים אלמוניות. נוסף לכל זה נכנס, בדיוק ליד האר-מון, הנהג ברחוב האלאכונן. בהגיעי סוף סוף, היתה השעה 18.04, המלך כבר יצא.

„אני מוכרח לראות אותו“, אמרתי לנוכחים. „אחרת יחשוב שנעדרתי בכונה.“

קראתי לטריט מנוע צבאית והוריתי לקחתני אל ה-מחרוסה. ברגע האחרון ביקשו שני קצינים שעמדו שם להילחח אלי. הסכמתי.

הסירה נעצרה, עליתי עם קציני על הספון. שם עמד פארוק, בלחית כמה מאשישי. החלפנו הצעות ואחר כך הוא נגיש אלי ולחץ את ידי. ואז קרה משהו מוזר: פתאום לא ידעתי יותר מה אני רציתי לומר לו ופארוק גם כן.

מלא התרגשות, לא יכול לפצות פה. שקט מזור ומכאבי הש-תר משך דקה שלמה כשידינו לחוצות. מסביב עמדו כולם דום ורק לחש הגלים שבר את הדומיה. היה משהו חגיגי, מוזעזע, איום, בדממה שאיש משינו לא העז להפרה.

לבסוף, דיברתי... „אפנדי...“ (החלתי, המלך) שהייתי האיש הראשון להשמיעה למלך שעבר, נשמעה מוזרה ביותר) „אפנדי, הזוכר אתה כי בשנת 1942, כשהאנגלים הקי-נו את ארמוןך בטנקים ואילצו אותך לחתום על מינויו של נחאס, הגשתי את התפטרותי מהצבא? אז נפגעת מהעלבון שהעליבו את מלכי.“

„כן“, הוא ענה. „אני זוכר.“

„אז היינו כולנו נאמנים וטובים ולא ביקשנו דבר חוץ מלהשאר נאמנים. אבל מאז 1942 השתנו הרבה דברים...“

„כן“, לדאבוני, הרבה דברים השתנו, היתה תשובתו. „אבל מעל לכל — השתנית אתה. אתה הוא שהכרת אתונו לעשות מה שעשינו.“

„אני מאחל לך להצליח מקום שאני נכשלתי“, הוא ענה. ואחר דומיה קצרה הוסיף: „בכל אופן, לולא עשית מה שעשית, הייתי אני עושה אותו — ומיד.“

אלה היו דבריו האחרונים. מה רצה — לומר בדיוק ש-י התכוון להתחיל באותו מאבק שאנו פתחנו בו או שהיה עוצר אותי אילו נתתי לו 24 שעות יותר? עד עכשיו איני יודע.